

IV. OTURUM

KENTSEL TOPRAK KULLANIMI VE İMAR POLİTİKALARI

PANEL

Yönetici : Prof. Dr. Ruşen KELEŞ

Yer : DSİ Konferans Salonu

Gün/Saat : 30.01.1991 / 09.30

* Panel Konuşmacıları: Mehmet GÖLHAN

Yiğit GÜLÖKSÜZ

Dr. Haldun ÖZEN

* Konuşmacılar Soyadı alfabetik sırasındadır;

YAĞMALANAN KENT TOPRAKLARI ÖRNEĞİ (DİA GÖSTERİSİ)

Hazırlayan : HKMO İstanbul Şubesi (09.30 - 09.45)

SUNUCU : Değerli konuklar, değerli meslektaşlar; bu Harita Kurultayına, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi olarak bir dia gösterisi ile katkı sağlamayı düşündük.

İstanbul'da 1985 sonrasında kentsel alanda çok ciddi gelişmeler yaşandı. Size bunlardan bazı kesitler sunmak istedik; kentleşme sorunlarının tartışılacağı bir panel öncesinde. Bu 50 dialık gösterinin hazırlanmasında, bize ciddi katkılar sağlayan Günaydın Gazetesinden Oğuz Güven'e, burada bir kez daha teşekkür etmek isterim.

Bildiğiniz gibi, 1985 yılında İmar Yasası yürürlüğe girdi. İmar Yasasının yürürlüğe girmesinde dikkati çeken maddelerden bir tanesi de 2960 sayılı Boğaziçi Yasasında yapılan değişikliklerdi. Işık bölgelerinde gökdelenler yükselmeye başladı. Yine bu dönemde, İstanbul'da kaçak yapılaşma ve gecekondu olayı aldı başını gitti, bir türlü önlenemedi. Bugün de bunun sonuçlarını yine gözlüyoruz ve gecekondulaşma olayını, artık 1970'lerin masum Türk insanının yaratıcı, barınma sorununu çözme konusundaki yaratıcılığının ötesinde, mafyaların bulaştığı bir olay olarak gözlüyoruz.

İşte, biz size bu dia gösterisini, bu kesitlerden bazı örneklerle sunmayı düşündük.

BAŞKAN- Efendim, 3. Harita Kurultayının üçüncü gün programına başlıyoruz. Birinci oturumda bir panel öngörülmüştür. Panelin konusu "Kentsel Toprak Kullanımı ve İmar Politikaları."

3. Harita Kurultayının düzenleyicileri, bu Paneli yönetmek görevini bana verdiler, kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Panelde yer alan arkadaşlarımızı sizlere tanıtmak isterim. Elimdeki programda "Kentsel toprak kullanımı, arsa üretimi ve imar uygulama politikaları" konusunda, Anavatan Partisinden İstanbul Milletvekili Hayrettin Elmas'ın konuşma yapması öngörülmüştür. Fakat, sanıyorum kendisi gelemedi. Sosyaldemokrat Halkçı Parti temsilcisi, Partinin Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Yiğit Gülöksüz arkadaşımız burada. Doğru Yol Partisinden, Partinin Genel Başkan Yardımcısı Sayın Mehmet Gölhan aramızda.

Böylece, bu panelin politikacılar tarafından oluşması öngörülmüş; ancak, kendisini, belki yarı politikacı sayabileceğimiz bir haritacı arkadaşımız var; Doktor Haldun Özen, o da panelde görev alan bir arkadaşımız.

Sayın Hayrettin Elmas'ın yurt dışında olduğunu bana bildirdiler. Böylece, ona ayıracağımız zamanı da arkadaşlarımıza böleceğiz ve daha rahat konuşmaları sağlanmış olacak ve belki panelin sonunda sizlere de bir 15-20 dakikalık süre, panelin 12.00'de bitirilmesi öngörülmüş olduğuna göre, zaman ayıracağız.

Kentsel toprak kullanımı ve imar politikaları, tabii son derece de önemli bir konu. Bu konuya genel olarak, kentsel toprak konusuna konut gereksinmesi açısından bakıyor arkadaşlarımız. Bu doğru olmakla birlikte, yeterli bir yaklaşım sayılamaz. Çünkü, konuttan başka birçok kentsel amaçlar için de toprak kullanılıyor ve toprağa ihtiyaç duyuluyor. Ama, konutun, bütün inşaat sektörü içerisindeki göreceli ağırlığı çok yüksek olduğu için ve kentlerde karşılaştığımız konut sorunu çok göze batar ölçülere gelmiş olduğu için, ister istemez biz konutla arsayı, kentleşmeyle konutu neredeyse özdeşleştiriyoruz. Böylece sanki, kentsel arsa sorununu, konut açısından bir büyüteç altına koymuş oluyoruz. Çok küçük cisimleri, çok küçük şeyleri büyüteç altına koyduğunuz zaman, nasıl büyük görüyormuşsunuz gibi bir izlenime sahip oluyorsanız, bu konuyu da kentteki boyutları çok yüksek olduğu için, sanki büyüteçle bakıyormuşuz gibi büyütüyoruz.

Şimdi biz, 1950'li yıllardan başlayarak çok hızlı bir kentleşme içerisine girmiş bir Ülkeyiz ve o tarihlerden itibaren de kamu kuruluşlarının, Hazine olsun, Belediye olsun, öteki kamu tüzel kişiliklerinin olsun mümkün mertebe, fazla miktarda arsa stok etmelerine önem vermişiz. Resmî beyanlarda da bunu görüyoruz. Fakat aradan 25-30 yıl geçtikten sonra, yeni görüşler ortaya çıkmaya başladı. Acaba kamu kuruluşlarının arsa stoklarını artırmaları doğru mudur ya da yeterli midir?

Kent Kooperatifleri Merkez Birliği, kısa bir süre önce bir açık oturum yaptı. Bu açık oturumda, sağımızdaki iki arkadaşımız da görev almışlardı; Sayın Yiğit Gülöksüz ve

Sayın Haldun Özen. O açık oturuma, tartışmaya, Türkiye'de arsa politikası tartışmasına katılan arkadaşlarımızın görüşlerini ben dikkatle okudum. Haklı tezler ortaya çıkıyor. Zannediyorum ki, burada da kentsel toprak kullanımı konumuz olduğuna göre, aynı konular, şu veya bu biçimde tartışılacaktır. O bakımdan izin verirsiniz, bu farklı görüşler hakkında kısaca bir özet size sunayım.

1950'li, 1960'larda kamu kuruluşlarının, mümkün mertebe fazla arsa stoku yapmaları, kentleşmenin planlı bir şekilde yürütülmesi için olumlu bir yaklaşım sayılıyordu. Fakat 1970'lerin sonunda, 1980'lerden itibaren durum biraz değişmiştir, görüşü vardır. Çünkü, arsayı kamu kuruluşlarının alıp stok etmeleri problemi çözmedi, her şeyi çözmedi. Bu gerekli olsa bile yeterli değildi; çünkü, amacına tahsis edilmeyen, planlama amaçları için kullanılmayan kamu elindeki arsa, bir yerde arsa fiyatlarının artmasına yol açmak suretiyle, ulaşmak istediğiniz amaçtan size çok uzaklara götürebiliyor görüşü var.

Bir başka görüş, arsa alelade bir meta olarak anlaşılmamalıdır. Çünkü arsa, üretilemeyen, miktarı artırılmayan bir üretim aracıdır. Bundan dolayı çok değerlidir. Miktarını artıramayacağınıza göre, bizim gecekondulu yasalarımızda, özellikle 2981 sayılı Yasa ile başlayan yaklaşımda olduğu gibi, herkese arsa veririz, gecekondulu sahibine. Gecekonducuya tapu veririz, tapu tahsis belgesi veririz; böylece, gecekondulu konusunu kolayca hallederiz şeklindeki bir yaklaşım, arsanın miktarının sınırlı olduğu gerçeği göz önünde tutulursa, bir çözüm olma değerini geniş ölçüde yitirmektedir.

Şimdi, tabii arsa üzerinde aynı zamanda büyük rantlar oluşuyor kamu etkinlikleri sonucunda, planlı çalışmalar sonucunda, planlama kararları sonucunda. Bu rantlar kimin olsun?

Normal olarak ekonomide, mülkiyet kiminse rant da onun olur. 21. yüzyıla girmekte olduğumuz bugünlerde, bu anlayışlarda geniş değişimler var dünya ölçüsünde. Acaba arsalar üzerinde oluşan rantlar, malikin mi olsun, yerel yönetimin mi olsun, hazine mi olsun, kişilere mi bırakılsın, yoksa bunlardan herhangi biriyle mülkiyet-malik arasında belli oranlarda paylaştırılsın mı? Bunlar tartışılmakta olan konulardır.

Siyasi partilerimiz, bu panelde yer alan arkadaşlarımız siyasi partileri bir ölçüde, daha doğrusu geniş ölçüde temsil etmekte olduklarına göre, bu konulara acaba nasıl yaklaşıyorlar? Bazı belediye başkanlarımız, bu konularda, kentsel topraklar üzerindeki rantların paylaşım biçimi üzerinde kendilerine özgü yöntemler uygulamaktadırlar. Partiler bunlara izin vermeli midir, vermemeli midir? Değerli arkadaşım Gülöksüz, partisinin yerel yönetimlerle ilgili biriminin başında bulunuyor. Bazı belediye başkanları, bu konulardaki eylem ve etkinliklerinden dolayı, geçici veya sürekli olarak partilerinden ihraç dahi edilebilmektedirler. Acaba bu tür şeyler, partilerin arsa, kentsel toprak kullanımı konusundaki politikalarına ters olmalarından dolayı mıdır? Partiler kesin görüşlerini belirlemişler midir toprak konularında? Türkiye hızlı kentleşen bir ülke olduğuna göre ve bu kentleşmenin hızında bir yavaşlama da olmadığı-

na göre -en son nüfus 1990 nüfus sayımı sonuçları da bunu bize gösterdi- geleceğe ait beklentilerimiz ve gelecekteki oluşumları yönlendirmek için, saptamayı gündeme aldığımız politikalar nelerdir? O parti veya bu parti, önümüzdeki yıllarda iktidar olacaklardır ya da birlikte olacaklardır. Bu-bakımdan, değerli panel üyesi arkadaşlarımızdan bu konulardaki görüşlerini duymak ve onlar üzerinde imkân bulduğumuz takdirde biraz tartışmak çok yararlı olur diye düşünüyorum.

Hem 1961 tarihli Anayasamızda, hem 1982 tarihli Anayazamızda "Mülkiyetin, toplum yararına aykırı bir şekilde kullanılamayacağı"nı gösteren çok kesin hükümler var, kurallar var. 1961 Anayasasının yürürlükte olduğu süre içerisinde ne yazık ki, mülkiyet hakkının toplum yararına aykırı bir şekilde kullanılamayacağı kuralını çok iyi bir şekilde uygulayamadık. Uygulamış olsaydık, değerli arkadaşlarımızın az önce, yarım saatte bize göstermiş oldukları o dia gösterisinde, İstanbul'un o biçimde yağmalanmasına, yöneticilerimiz ve halk olarak biz kesinlikle göz yummazdık. Daha bir süre önce Pendik Belediye Başkanı arkadaşımızın bir televizyon konuşmasında, "Efendim, hakim olamıyoruz. Geliyorlar, el koyuyorlar ve bu gördüğünüz oluşumlar karşısında biz, olup bittiyle karşılaşıyoruz" dedi. Bu son derece de acıdır. Pendik'te olan şey, Pendik'e özgü değildir. Türkiye'nin bütün yüzeyinde, bütün başka büyük kentlerinde aynı şey olagelmektedir. "Arsa mafyası" diye nitelendiriyoruz; gerçekte olan biten şeye, o arsa mafyası diye nitelediğimiz kimseler doğal gözıyla bakmaktadırlar. İşin acı olan tarafı budur.

Acaba biz, anayasalarımızda yer alan kuralları toplum yararına uygulama başarısını nerede göstereceğiz? Denilebilir ki - ben sözü uzatmadan hemen son veriyorum burada- denilebilir ki, halk sahip çıkmadıkça toprağına, kentine, doğal değerlerine; devlet ne yapsın, belediye ne yapsın, kamu kuruluşları ne yapsın? Elbette ki, halka çok önemli sorumluluklar düşüyor263262+Xni, halkın göstereceğı duyarlılığın devleti, belediyeleri, politikacıları da yönlendirmesi çok doğaldır, yönlendirmesi beklenir. Her şeyin nihai olarak sahibinin, bütün değerlerin halk olduğunu, halkın kendisi olduğunu kabul etmek lazım.

Bir yerde, halkın bu değerlere, kent toprağı da dahil, sahip çıkmasının halkın bencillikten kurtulmasıyla mümkün olacağı söylenebilir. Halk, bencilliğini terk etsin. Mülkiyet sahibi, toprağını kullanırken hep kendisini değil, biraz da gelecek kuşakları ve başkalarını düşünsün. Bu etik duygular, son derecede saygı duyulması gereken şeylerdir. Ancak, bugün siyaset biliminde kabul edilmektedir ki, etik duyguların ve ahlakın toplumları yönetmede belli sınırlılıklar getirdiğı açıktır263 ©8 nedenle, etiğın, ahlakın, insanların kendi değerlerinin sahip çıkmakta başarılı olamadığı yerde, başka birtakım kuralların devreye girmesi lazımdır. Bu da yaptırımdır. Yani, bu örgütler içerisinde, toplum yaşamında belli kuralların yaptırımının, o yaptırımları uygulamakla görevli olan kurullar, kuruluşlar, tüzel kişiliklerce gereğı gibi uygulanması gerekir.

Yine, arkadaşımız dia gösterileri sırasında, Boğaziçinin korunmasında uygulanan

politikalarındaki zikzakları bize belirtti. Son derece de çarpıcıdır. Demek oluyor ki, bütün sorumluluğu halka, bireylere yüklemek yerine, her kurumumuzda, sivil toplum örgütleriyle, devlet, belediye ve öteki kuruluşlarla her birimize, hepimize düşen sorumluluklar olduğunu da kabul etmek zorundayız.

Zannediyorum, konuya hem hukuk, hem ekonomi, hem siyaset bilimi, hem de ahlak, etik açısından yaklaşmakla bu iki saat kadar sürecek olan oturumumuzda belki bazı önemli, bize yol gösterici sonuçlara varmak fırsatını bulacağız.

Ben sözü uzatmadan, programda yer alanlara sırayla söz vermek istiyorum, değerli arkadaşlarımıza. Sayın Elmas burada olmadığına göre, sağımdaki arkadaşımız SHP Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Yiğit Gülöksüz'den başlayalım isterseniz. İlk turda onların da takdirlerine bağlı olarak 15-20 dakika içerisinde görüşlerini özetlerlerse, belki daha sonraki bir turda 5-10 dakika içerisinde ilk turda söyleyemedikleri görüşlerini özetlemek fırsatını da bulabileceklerdir. Teşekkür ederim efendim. Buyurun Sayın Gülöksüz.

YİĞİT GÜLÖKSÜZ (SHP Genel Sekreter Yardımcısı) - Sayın Başkan, değerli izleyiciler; burada kentsel toprak kullanımı, arsa üretimi ve imar uygulama politikalarıyla ilgili olarak, Sosyaldemokrat Halkçı Partinin görüşlerini belirtmeye çalışacağım. Konuşmama başlarken, Sosyaldemokrat Halkçı Parti adına ve şahsım adına hepinizi sevgi ve saygılarla selamlarım.

Sayın Başkanın da başlangıç konuşmasında belirttiği gibi, kentsel toprak kullanımı genellikle algılandığı gibi, sadece konut alanları için, toplu konut alanları için veya gecekondulu alanları için söz konusu değil. Çok daha önemli, yani çok daha önemli demeyim; ama, önemli başka kullanım alanları da var. Mesela, ticari alanlar, yönetim hizmetlerinin yer alacağı alanlar, sanayinin yer alacağı alanlar ve ulaşım için bırakılması gereken alanlar veya yeşil alan, açık alan dediğimiz, bütün bunların adeta şehrin negatifi olan bütün bu cins faaliyetleri birbirine bağlayan alanlar. Tabii konuşmaya başlarken, bunun çok rasyonel bir şekilde düzenlenmesi, baştan konulmuş amaçlara, toplumsal amaçlara göre, ekonomik amaçlara göre rahat yaşanır, birbirleriyle mantıklı ilişkileri olan bir biçimde düzenlenmesi gerekir. Aksi halde, şehirler büyüdükçe, gerçekten çok gayri ekonomik, yaşanması bir ıstırap oluşturan bir yapıya kavuşuyor. Şehrin bir ucundan kalkıp, öbür ucunda iş yerine giden, günde sabah 1-1,5 saat, akşam 1,5-2 saat yollarda zaman kaybeden... Bunlar tabii, gerçekten işte, toprak kullanımının, toprak tahsislerinin şehirde ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Tabii bütün bunlar, doğru dürüst planlamadan yana bir siyasi yaklaşımı başlangıçta gerektiriyor. Bütün diğer teknik ayrıntılarına da ineceğimiz konular, başlangıçta gerçekten planlı bir yaklaşımı gerektiriyor.

Bir de tabii şunu söylemek lazım: Bu problemler birden bire nasıl büyüyor ve toprak ihtiyacı ve bu tamamen karşılanmadığı için de toprak üzerindeki rantların hızla yükselmesi, onun etkilediği diğer, bugün şehirlerde sorun olarak saydığımız konular nasıl geliyor? Kentleşmenin gerçekten bazı en büyük şehirlerdeki büyük yığılması sonucu ortaya doğuyor.

Dolayısıyla, şöyle kısaca, baştan bir iki şey söylemek gerekirse, Türkiye'deki bir kentleşme politikasıyla olay başlıyor. Tabii, sadece şehir içi bir toprak kullanımı değil; fakat, Türkiye yüzeyinde bir toprak kullanımı noktasından başlamak gerekir; ama, kuşkusuz bu başka toplantıların da konusudur, daha çok zannediyorum bu toplantıda, burada, bu panelde kastedilen konu, daha çok büyük şehirlerimizde ve şehirlerimizdeki arsa kullanımlarıyla ilgili. Fakat şu kadarını söylemek lazım; biz parti olarak, kentleşmeyi her zaman tarımın modernleşmesi ve sanayileşme ile birlikte, birbirinden ayıramaz gelişmenin üç unsuru olarak görmüşüzdür. O yüzden, bu cins sorunlara bakarak, aşırı kentleşmeye karşı, aşırı köyleşme veya aşırı kırlaşma diyebileceğimiz, bizce geri bir tutuma hiçbir zaman yaklaşmadık. Şehirlerdeki sorunları çözmeliyiz. Şehirlerdeki sorunları çözemiyoruz diye, şehirleşmeye karşı bir tavır içine girmiyoruz. Fakat, tabii şehirleşmenin biçimi üzerinde konuşulabilir. Şimdi olmakta olan -uzun zamandır- en büyük şehirler yoluyla şehirleşmek. Kuşkusuz, bölgesel merkezler ve onlarla ilişkili başka kademe merkezler düzeyinde de şehirleşmeyi yönlendirmek ve birkaç en büyük şehirdeki şehirleşmeyi teşvik tedbirleriyle veya desantralizasyon için gerekli tedbirlerle, şehirleşmenin biçimiyle ilgili bazı politikaları uygulamak gerekir. Bizim bu konudaki temel politikamız da budur.

Bu arada şunu söyleyeyim: Bizim parti programımızda, bölgesel yerleşme politikaları adı altında, bölgesel gelişme, kentleşme, kırsal yerleşmeler, çevre politikaları, tarih ve doğa değerlerini koruma ve kullanma politikaları başlıkları altında, oldukça önemli bir bölüm olarak üzerinde konuştuğumuz konular yer almaktadır. Ayrıca, daha sonra partimizin bütün, aşağı yukarı Türkiye'de 1.000 ayrı toplantıda örgütüyle tartışarak oluşturduğu parti programının uygulama politikaları dökümanı, ki bir Kurltay kararıdır, burada da önemli yer almaktadır.

Bunu şunun için söylüyorum: Burada bugün söylemekte olduğum bütün konular, esas itibarıyla buradan kaynaklanmaktadır, parti görüşünü yansıtmaktadır ve isteyen herkese, yazılı olarak da ulaştırmak imkânımız bu şekilde vardır.

İkinci bir mesele, yine bu toplantının adından başlayarak; arsa üretimiyle ilgili.

Arsa üretimi derken, tabii, arsanın kentsel arsa haline getirilmesi anlamında herhalde kullanılıyor. Burada tabii, hem sanayi için, hem ticaret için, hem merkezi işlevler için, kentsel işlevler için, hem de konut alanı için tahsisler yapmak ve bunun için tarlayı kentsel bir arsaya dönüştürmek veya işte, kadastral bir mülkiyet düzenine, imarlı bir düzene dönüştürmek dediğimiz işlemlerin yapılması gerekiyor planlamadan sonra.

Burada, Sayın Keleş'in başta sözünü ettiği ve bizim bu konuda tavır almamızı da istediği konulardan birine gelmek istiyorum. O da şudur: Biz şimdi, 1960'lı yıllarda, 1970'li yıllarda, çalışırken, Meslek Odaları olarak da, planlamayla sorumlu bakanlıkta çalışan veyahut belediyelerde çalışanlar; başlangıçta şöyle düşünürdük, bizim

yaşımızda olanlar hatırlar: Yani, arsa meselesini çözersek, işte, konut monut, diğer meseleler de aşağı yukarı çözülür. Bu yüzden, gerçekten büyük bir kamulaştırma ve arsa stoku yapma çabasına girilmişti. Mesela, Ankara'da Batı Koridoru içinde, 2 bin hektardan daha fazla bir alan kamulaştırılmıştı. Bu, kuşkusuz iyi bir şey; ama, yeterli bir şey olmadığını da gördük. Çünkü, sonunda ne oldu? Bunlar, yıllarca orada durdu. Onun dışında 775 sayılı Yasa çerçevesinde, benim bildiğim, sadece Ankara'da 18 yer kamulaştırılmıştı. Fakat aşağı yukarı 20 yıl kadar bunlar üzerinde uygulama yapılamadığı için, bir kısmı işgale uğradı veya küçük uygulamalar yapıldı; ama, başarılı diyebileceğimiz bir uygulama yapılamadı. Bu Batı koridorundaki çok geniş alanlar içinde de; ancak, işte, 15., 20. yılında belirli bir uygulama düzeyine ulaşılabildi. Dolayısıyla, buradaki bizim tavrımız, kentsel arsayı oluşturmakla birlikte, yani hatta onunla ilgili planlama çalışmalarının yürütülmesi sırasında, gerçekten, üzerinde hangi faaliyet yer alacaksa, sanayiye sanayi, konutsa konut; bunlarla ilgili olarak da her türlü projelendirmeyi yapmak ve kaynaklandırmak. Dolayısıyla, arsa stokunu elinde uzun süre bulundurmamak yerine, kullanmak. Bu aynı zamanda şu da demek: Eğer üzerindeki yatırım için tahsisler yapamıyorsanız, buralarla ilgili olarak da çok fazla yatırım yapmamak. Çünkü, bunun arasında anlamlı bir düzenleme gerekiyor. Aksi halde, gerçekten kıtlık etkisi yaratmak suretiyle şehirlerdeki, özellikle Ankara'da bu oldu, kıtlık etkisi yarattığı için, şehir içindeki veya çevresindeki arsa fiyatlarında artmalar oldu; çünkü, gelişmeye müsait alanlar kamulaştırılmıştı ve üzerinde hiçbir sunum yapılamamaktaydı. Arsa olarak satış yapılamıyordu veya konut yapılamıyordu.

Şimdi, tabii başka bir konu, şehir merkezleriyle ilgili. Şimdi, bu arsa meselesine biz biraz şöyle bakma alışkanlığındayız: Şehir var, bir leke var. Bu leke dışında, biz tabii ki ucuz... Şehirde yaşayan insanların hepsinin veya her kesiminin ödeme imkânları çerçevesinde konut, dolayısıyla onun çok önemli bir bileşeni olan arsa sunumu yapabilmek için, bu da alt ve orta gelir gruplarını bununla söylemek istediğimize göre, yani normal şehir içi, arsa piyasasından alış veriş edemeyenler için, yeni piyasa açmak için şehir çevrelerine gidiyoruz ve yeni şehir parçaları oluşturmaya çalışıyoruz. Bunun da çok ucuz bir arsayla başlanacağını biliyoruz. Dolayısıyla, işte, Batıkent gibi, Eryaman gibi, Elvanköy gibi bazı şehir parçalarını oluşturmaya çalışıyoruz.

Şimdi, bu alanlarla ilgili 15-20 yıldır belirli bir çalışma yürüyor. Ben şimdi, bununla ilgili daha sonra yapmakta olduğumuz bir iki uygulama hakkında bilgi vereceğim. Fakat bir başka noktaya dikkati çekmek istiyorum.

Türkiye'deki şehirler artık, şehir içi yenileştirme sorununun da gündeme alınmasını gerektirecek kadar büyümüştür. Bununla ilgili, şehir içinde kalan gecekondu alanlarının veya çok anlamlı olmayan kullanımların veya işlevini kaybetmiş kullanımların, mesela diyelim, Maltepe'deki gaz dolum tesisleri, oldukça büyük bir alan işlevini kaybetmiş durumda doğalgaz geldikten sonra. Bununla birlikte, burada bir yeni yer-

leşim... Bir Dikmen Vadisi bizim yapmakta olduğumuz bir proje, bu alan içinde de yine, bu vadi içinde 130 hektarlık büyük bir yeşil alana dönüştürme ve bunu çözmeye gibi çalışmalar. Bu, herhalde, bu meslek çevresinin de önümüzdeki yıllarda, önümüzde 10 yılda çok önemli bir konusudur. Batı ülkelerinde, 1960-1970'li yıllarda önemle gündeme geldi. Birçok "örvin rinivil" türü proje geliştirildi. Bunun tabii avantajı Türkiye'de, bir anlamda avantajı da şu: Bunun buradaki rant düzeyi, artık kendisini yenileştirmek için ve içinde bulunan gecekonduculara ellerindeki değerin çok üstünde bir değer sağlayacak bir konutu kendilerine temin edecek kadar yüksek bir rant. Yani, bizim yaptığımız araştırmalarda bu pek çok alanda görülüyor. Oysa, bununla ilgili olarak, yani şehir içinde, merkezde ve merkeze yakın alanlarda, şehir lekesi içinde kalan gecekonducularla ilgili olarak bugün 2981 sayılı Yasa ile önerilmiş olan bir aleti kabaca kullanma eğilimi var. Biz parti olarak, bu konuda şöyle düşünüyoruz. Bu çok geniş alanlarda, çok hızlı uygulama yapmak için bir araç olabilir; ama, daha çok şehrin eteklerinde ve bir miktar artık biraz olduğu gibi muhafaza edilmek istenen, güvence verilen, tapu verilen; ama, bunun ötesinde imar hakları da verilmeyen alanlarla ilgili olarak; onlar önümüzdeki yıllar içinde şehrin gelişmesiyle, ekonominin gelişmesiyle, alım gücünün, yapım gücünün gelişmesiyle, zamanla şehir planının gereklerine göre gelişecek alanlardır. Ama şehir içi öyle değil. Şehir içindeki bu alanlardaki rantların yüksekliği, mutlaka kent halkının hizmetine dönüştürülebilmelidir. Bu arada da şehir yenileştirilebilmelidir. Dolayısıyla, burada 2981 sayılı Yasa veya onu takip eden 3290 galiba, o yasa ile yapılmak istenenin, buralar için geçerli olmadığı görülüyor. Burada çok daha hassas araçlara ihtiyacımız var. Yani, bunlar şehir plancıları açısından birer beyin ameliyatı kadar önemli operasyonlardır. Buralarda gerçekten çok daha nitelikli imar planı diyelim veya daha sofistike birtakım yöntemlerle çalışma yapmak gerekmektedir.

Bu konu vesilesiyle, gene bizden tavrımız belirlenmek isteniyor. Rantlarla ilgili olarak konuşmak istiyorum.

Bizim kent arsalarında yüksek rantların oluşumunu önleyen, dolayısıyla kentleşme maliyetini düşüren bir genel tavrımız var, genel politikamız var. Yani, bu büyük toplu konut alanlarında, yeni yerleşim alanlarında toplam maliyetin yüzde 10'nu aşmayacak kadar bir altyapılı kentsel arsa maliyeti konut başına, mutlaka sağlamanın yolu bulunmalıdır. Kentle ilgili olarak yapılan işlemler de genellikle bu rantları artırıcı yönde olmamalıdır; ancak, oluşmuş olan rantların da kamuya, kamu eliyle de o kente yaşayan halka bir şekilde dönüştürülmesi gerekir. O yüzden, bunun, sadece bu rantın bir nakit değer olarak, bir para değeri olarak görülmesi yerine, işte, bu değeri yaratalım. Bizim tabii, şimdi parti olarak 655 tane belediyemiz var ve bu rantların önemli olduğu, 50 bin nüfusun üzerinde büyüklüğe sahip şehirlerde yaşayan halkın yüzde 80'i aşağı yukarı SHP'li belediyelerin yönetimi altında yaşıyorlar. Bu alanlarda bizim sürekli olarak söylediğimiz ve parti uygulama politikası olarak belirttiğimiz, burada yapacağınız bütün phrojelerde bu rantları manipile edin, harekete geçirin; fakat, bu rantların, elde edilen rantın ne olacağını da açık bir şekilde gösterin,

şeffaflaştırın. Yani şöyle: Eğer böyle bir rant manipasyonu oluyorsa, buradan şehirde herkesin kullanacağı bir şehir mekânı, herkes için kolaylık sağlayan bir ulaşım imkânı, yol genişletilmesi, bir meydan yahut bir yeşil alan, halkın her gün kullandığı, halkın hayatını yaşarken kolaylaştıran türden bir şeye dönüştürün bu rantı veya bunun karşılığı somut olarak, işte 300 otobüs, 100 otobüs, 600 otobüs veya buna benzer, halkın yaşamını kolaylaştıran somut bir projenin önemli bir parçası olarak bu görülmelidir diyoruz.

Rantlarla ilgili olarak şu da var: Bizim kendi uygulamamız, yani son 22 aylık uygulamamızda gördüğümüz, belediyenin, tabii merkezi yönetimden belediyelere aktarılan gelirler önemli bir gelirdir. Bu da... Biz şimdiye kadar hâlâ borç ödemeye devam ediyoruz, yani daha önceki belediyelerin borçlarını. Dolayısıyla, yaklaşık olarak bu gelirlerin yarısını aldığımız söylenebilir; ama, bunun ötesinde bir de şunu söyleyeyim: Bu cins bir gelir, merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında bağımlılık ilişkileri yarattığı için, esas olarak bizim gözlediğimiz gelir değildir. Bizim daha çok, belediyelerin kendi gelirlerini toplama, yani Emlak Vergisi gelirleri, bir; rantların harekete geçirilmesi, iki. Emlak Vergisi gelirleriyle ilgili olarak da önemli sınırlamalar var. Bir kısmı da siyasi sınırlamalar; bir kısmı da Maliye olayı, yani bununla ilgili mevzuatın sınırlamaları. Burada görülen, hemen harekete geçirilebilir olan kaynak, büyük şehirlerde özellikle bu rantlar, özellikle şehir merkezindeki rantlar. Şehir merkezindeki rantların mutlaka harekete geçirilmesi lazım. Bunlar birer maden gibi. Eğer kullanmazsanız kullanmıyorsunuz, kullanırsanız bir rant doğuyor. Buradaki kritik problem, bu rantın ne olacağı? Şu anda bu rant paylaşıyor. İstanbul için söylenen 50 trilyon liralık bir rant var. Bu rant birilerinin cebine giriyor, bu rantlar harekete geçiriliyor. Şu, biraz önceki slayt gösterisinde de gördüğümüz olayda rantlar var. Bu rantlar ne oluyor?

Buradaki kritik mesele ve kamu yönetimi olarak belediyelerin de görevi, burada doğan rantları, yani o şehrin büyümesi sonucu doğan rantları, o şehrin büyümesi sonucu yaşamı zorlaşan ve pahalılaşan insanlara iade etmektir. Bu, birkaç şekilde olabilir. Yaşamın zorluklarını azaltıcı türden kentsel operasyonlar yoluyla olabilir veya şehir çevresinde yeni gelişmeler yaratarak ve onlarla sıkı bir toplu taşıma, ulaşım sistemi kurarak olabilir; buna benzer şeyler.

Bu konuda ben, imar uygulama politikaları ile ilgili de bazı şeyler söylemek istiyorum. Aslında çok karmaşık bir konu, fakat belki, şöyle söyleyebiliriz; bir iki tane temel konyuyu almak lazım.

Bunlardan bir tanesi, tabii Türkiye'nin önünde bulunan bir gecekondu stoku var. Bu, Türkiye'deki toplam konut stokunun aşağı yukarı yüzde 30'u civarında bir stok. Bununla ilgili bir tavır almak gerekir, bu önemli konulardan birisi.

Bir başka konu da, normal konut piyasasından ve arsa piyasasından alışveriş edemeyen, dolayısıyla yine gecekondu konut piyasasından alışveriş etmek durumunda olan insanlar, bunlar da var. Bunlar iki grup. Bunlardan bir kısmı, şu anda gecekondu ki-

racısı olarak yaşıyor, yani gecekondulardaki insanların yarısı kiracı Ankara'daki araştırmamıza göre. Bu gecekondulu kiracısı demek, ilk fırsattta, ilk bayram veya seçim öncesi bir yerde, bir gecekondulu yapacak bir potansiyel gecekonducu demek. Bir bu var. Bir de yeniden şehre gelmekte olanlar var. Dolayısıyla, bir de buna çözüm. Ben onun için bu iki konuyla ilgili politikamızı açıklayacağım.

Bir, mevcut stokla ilgili olarak ne yapacağız? İki, sürekli olarak bu ihtiyaç içinde olan, onun ödeme imkânları başkasına elvermeyen ya gecekondulu kiracısı olacak, ya bir sonraki adımda gecekondulu sahibi olacak. Bununla ilgili iki politika.

Şimdi, 2985 sayılı Yasa ile getirilen ve ondan sonra da, bu tabii teknik bir yasaydı ve bizim görüşümüz, bunun oldukça iyi bir yasa olduğudur, yani bu ne diyor esas itibariyle, olanı biraz muhazafa ediyoruz. Güvence veriyoruz, tapu veriyoruz. Yollar, evet biraz eğri bükürlü olacak, standartlar biraz düşük olacak. Bu şekilde bir konut yapmayı ve içinde yaşamayı kabul etmiş olan vatandaşlarımıza güvence verilecek, altyapıları eğer henüz yapılmadıysa yapılacak; ama, esas itibariyle bir ıslah anlamı taşıyor.

Şimdi, daha sonra getirilen, iki yıl sonra getirilen ise siyasi bir yasadır ve bir illüzyondur, yani her yerde uygulanabilirmiş gibi gösterilen, meseleyi ekonomi içinde çözüyor gibi gösterilen bir yaklaşımdır. Burada, şu var: Bütün siyasi partiler, bu gecekondulu konusunda hem fikir olduğu konular var, hem fikir olmadığı konular var. Hem fikir olduğu konular, genellikle "Türkiye'de devlet bir sosyal devlettir ve konut konusu devletin bir ölçüde görevidir; ama, devlet bunu yapamıyor. Vatandaş bu şekilde yapmış, biz bunu bu şekilde kabul edelim ve bir güvence verelim."

Buraya kadar hiçbir problem yok. Ama bundan sonra, bununla ilgili uygulama politikalarında ise önemli farklar var.

Şimdi, özellikle 2981'e kadar, bence, partiler arasında önemli fark da yoktur; fakat, 3290 sayılı Yasa ile bir fark çıktı. Orada şu yapılmak isteniyordu: Tapu ile verirken, tapunun içine imar hakları da paket ediliyor ve öylece veriliyor. Yani, eğer bu uygulanırsa her yerde, ıslah imar planlarında binalara dört kat verilebilir. Şöyle bir mekanizmaya bağlanıyor: İşte, 40-50 kişi bir araya gelecek, arsalarını birleştirecekler, burada binalar yapılacak, herkese dört daire düşecek, bunun ikisini müteahhide verecekler, ikisi de kendisine kalacak, birinde kendisi oturacak, birini de işte, ne yaparsa yapacak gibi mantıkla bu, çok yetkili kişiler tarafından zaman zaman açıklanmıştır.

Şimdi, tabii bu birtakım varsayımlar taşıyor ve biz bu varsayımların geçersiz olduğunu düşünüyoruz. Arada geçen zamanda da geçersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Şimdi, tabii, bizim bu konudaki temel eleştirimiz şu: Bir kere, şöyle bir mantık var bunun arkasında. Türkiye'deki konut stokunun yüzde 30'u yıkılacak, yerine yeniden, işte, bu apartmanlaşma dediğimiz, ıslah imar planına göre binalar yapılacak. Yani, böyle bir varsayım. Tabii ne Türkiye'nin ekonomisi bunu kaldırmaz, ne de bu mümkündür. Yani, bunun olmayacağı baştan bellidir. Belli yerlerde, belli caddeler üze-

rinde, belli köşe noktalarında olabilir, belli yerlerde olabilir, şehir merkezine yakın yerlerde, şehir içinde kalan yerlerde; onun dışında ise olmaz.

Peki, şehir içinde bunun böyle olması doğru mu? O da doğru değil; çünkü, belki gerekir, on katlıdır, yeri çok daha nitelikli bir, çok daha rantlı harekete geçiren bir plan uygulanabilir. Dolayısıyla, şehrin içinde olsun, dışında olsun oldukça kaba bir kullanım gibi görülüyor.

BAŞKAN- 5 dakikanız kaldı.

YİĞİT GÜLÖKSÜZ- 5 dakikada bitiriyorum.

Burada, bir kaç tane sınırlama getiriyoruz. Bir tanesi, bununla ilgili olarak, birtakım makro sınırlar var. Mesela, Ankara'da bir nazım planı var ve mesela, 2015 gibi bir makro plan var. Bu ne diyor? Diyor ki, "Bu çanağın içinde bu kadar nüfus yaşar, bundan sonraki artış miktarını biz, çanağın dışındaki, işte, şu sateliklerde, şurada burada yerleştireceğiz. Mesela, 2981 sayılı Yasa Ankara'da uygulanırsa, aşağı yukarı bu çanağın içine 2 milyon insan daha giriyor. Yani, eğer varsayım doğru ise 2 milyon insanın daha çanağın içinde yerleşmesi gerekir. Demek ki, bununla ilgili bir mesele, toptan, temel planlama kararlarını değiştirmektedir. Yani, karşı olduğumuz noktalardan biri budur. Dolayısıyla, bu şekilde uygulanmasına imkân yok.

Başka bir konu, yani planın değiştirilmesinin ötesinde, burada şöyle bir şey var: Burada güvence vermek, tamam; tapu vermek, tamam; fakat, fazlasını vermek, acaba kurallara uyanlara karşı bir haksızlık değil mi? Yani, gecekonduculara verilebilecek şeyin maksimum sınırı, şehir içinde imarlı kesimde bir daire alıp oturan bir vatandaşınkinden fazla olmamalıdır. Çünkü, o zaman kurallara uyanlara cezalandırılmış, kurallara uymayanlar ödüllendirilmiş olur. Bu ise, gerçekten toplumun bu konularla ilgili düzenini bozucu bir durumdur ve bunu yapmak için hiçbir gerekçe yoktur. Çünkü, kullanım hakkı veriliyor; ama, bunu üzerinden spekülasyon hakkını vermenin bir anlamı yoktur. Bu yüzden de biz, bu meseleye karşıyız.

Bir başka konu da, 2981 sayılı Yasa ve 3290 sayılı Yasayla getirilmiş olan yaklaşım, sadece gecekondu mülk sahibi olanların sorunlarını eğer çözüyorsa, çözmektedir. Gecekondu kiracıları için ise tam tersidir. Çünkü, yıkılıp yeniden yapılanmada bu kiracılar, daha şehrin dışında, daha uzaklara gideceklerdir, daha yüksek kiralalarla. Dolayısıyla, gecekondu kiracısının sorununu çözmemektedir. O neden, biz bu konuda şöyle bir strateji öneriyoruz: Şehir içinde, şehrin gelişmesi sonucu, değişmesi gerekli olan alanlarla ilgili olarak, hassas, ciddi yenileştirme projeleri yapılmalıdır ve bu rantla, yani kaynaklandırılmak suretiyle gerçekleştirilmelidir ve buradaki gecekonduculara, buralardan bu suretle konut sağlanmalıdır ve bu mümkün.

Şehir çevresinde olan gecekondu ile ilgili olarak ise, 2981 esprisinde uygulanmalıdır. Tapu ve güvence verilmelidir, mümkün olduğu kadar ıslah edilmelidir ve zamanla gerektiği ölçüde gelişmeye bırakılmalıdır.

Bu konuda, tabii... Bunun bir avantajı da şu: Şehir planlarını tahrip etmeyen bir çözüm. Yani, hem bunları yapıyoruz, hem insanlar kendi seçtikleri standartlar içinde yaşamaya devam ediyorlar, iyileştirerek; ama, şehir planını tahrip etmiyoruz ve şehrin geleceğinin önüne set çekmıyoruz, onu açık tutuyoruz. Zamanla şehrin büyümesi ve gelişmesiyle birlikte bu olacaktır.

Şimdi, ben konut stokuyla ilgili olarak ikincisi, gecekondulara ihtiyacı olanlara ne yapacağız? Az gelir grupları için nasıl konut çözümü yapacağız?

Bununla ilgili olarak biz, Ankara Belediyelerinin ortak şirketi var, Metropol İmar Şirketi, ben onun yöneticisiyim. Biz, burada birtakım denemeler, sınamalar yaptık, projeler yaptık ve uyguluyoruz. Bunlardan bir tanesi Eryaman, bir tanesi Elvanköy, bir tanesi Karapürçek; bu tam anlamıyla klasik şekliyle gecekondulara yenileme işidir; bir tanesi de Dikmen Vadisi Projesi...

Yalnız, bu uygulamalardan elde ettiğimiz bilgilere dayalı olarak yapacağım konuşmayı ben ikinci tura bırakayım; çünkü, çok uzattığımı farkındayım. Dikkatleriniz için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Gülöksüz. Aynı biçimde yarım saatlik bir süreyi de Sayın Gölhan'a ayırmak zorundayız. Sayın Mehmet Gölhan Doğru Yol Partisi Genel Başkan Yardımcısı. Sözü kendisine bırakıyorum. Buyurun Sayın Gölhan.

MEHMET GÖLHAN (Doğru Yol Partisi Genel Başkan Yardımcısı) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Sayın Başkan, değerli dinleyenler; ben de hepinizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Hakikaten 30 senedir, 35 senedir halkımızı, hepimiz çok yakinen ilgilendiren, çarpık kentleşme, gecekondular sorunları ve arsa üretimi dolayısıyla, kentsel toprakların kullanımı ve imar politikaları mevzuu altında, bugün panel olarak huzura getiren Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'na teşekkürle söze başlamak istiyorum. Ayrıca konunun güncelliği, halen imar planı değişikliğinin Millet Meclisinin gündeminde olmasıdır. Bu bakımdan da, önemli bir konudur ve hakikaten ele alınması da, yerinde olmuştur, yararlı olmuştur.

Biliyorsunuz, kalkınma ve sanayileşmeye paralel olarak, teknolojinin gelişmesi, tarımda mekanizasyonun artması, kırsal tarımla uğraşan nüfusu besleyememektedir ve orada işgücü fazlası doğmaktadır. Bu nedenle... ve ayrıca, şehirlerde olan bazı sosyal, ekonomik, kültürel imkânların kırsal kesimde olmaması, kent merkezlerini kırsal kesim gözüyle cazip hale sokmaktadır. O itibarla, nüfusumuz devamlı olarak kentlere göç etmektedir. Bugün Türkiye'nin nüfusu her sene yüzde 2.3, 2.4, 2.35 nispetinde son sayıma göre artmaktadır. Ancak, kentlerin nüfusu yüzde 5 oranında gelişmektedir.

Bakınız, 1990 sayımına göre, sadece İstanbul'da nüfusun yüzde 13'ü iskân ediyor. İstanbul, İzmir ve Ankara gibi üç şehrimizde toplam nüfusun yüzde 23.5'u barınıyor.

Yine, bir fikir vermek için söyleyeyim, Adana Konya'yı da buna ilave edersek, nüfus fazlalığı bakımından bu illeri sırayla, yani 5 ilde Türkiye nüfusunun yüzde 30'u barınıyor. İlavenen, Bursa, İçel, Gaziantep, Samsun, Manisa yani 10 ilde -sadece fikir vermek için söylüyorum- toplam nüfusun yüzde 41'i iskân ediyor. Buna, Antalya, Hatay, Diyarbakır, Zonguldak ve Şanlı Urfa, yani bu 15 ilde Türkiye nüfusunun yüzde 51'i barınıyor. Bu 15 ilde toplam 28 milyon 950 bin vatandaşımız iskân ediyor.

Şimdi, bir başka ifade ile, 1985 nüfus sayımı 50 milyon 660 bin civarında diyelim. 1990 sayımı 57 milyon, yani 6 milyon 300 bin artış var. Ancak, bu artışın 5 milyon 500 bini ilçe ve il merkezlerinde toplanıyor. Artış 6 milyon 300 bin, bunun 5,5 milyonu bu il ve ilçe merkezlerinde toplanmış ve sadece kırsal kesimdeki nüfus artışı 778 bin veya yuvarlak 780 bin.

Şimdi, bu süratli nüfus artışı karşısında, tabii ki, eğer devlet olarak, yerel yöneticiler olarak tedbirlerimizi zamanında alamazsak, işte biraz evvel gerçekten İstanbul'da gördüğümüz ve hakikaten içimiz sızlayarak seyrettiğimiz dialardaki neticeleri, üzüntülü durumu, doğa yağmasını, tabiatın tahribini her yerde görmek mümkün ve zaten şahit oluyoruz. O itibarla, bu tabii ki, Sayın Başkanımızın biraz evvel belirttiği sadece konut yapım meselesi değildir. Doğrudur; ama, konut her şeyin başında geldiği için, vatandaş ilk planda ilgilendirdiği için, sağlıklı yaşam şartlarının oluşturmalarını hep beraber arzu ettiğimiz için, vatandaşın sağlıksız, gayri sıhhi yerlerde yaşamasını istemediğimiz için ister istemez gündemin ana maddesini teşkil ediyor.

Eğer, biz yöneticiler olarak, -yerel veya devlet yönetimini elinde bulunduranları kast ediyorum- zamanında tedbirleri alamazsak, vatandaş gayet tabii ki, her türlü nosyondan uzak; o, sadece ve sadece kendi konunu düşünen bir yaklaşım içerisinde konutunu yapacak ve ondan sonra, belediye el attığında altyapı sıkıntıları çekecek, sosyal, kültürel imkânları sağlamakta sıkıntı çekecek ve bir karmaşa devam edip gidecek. O itibarla, hakikaten, devlet politikası olarak mutlak surette bu büyük şehirlerden başlayarak, kentleşmeye paralel olarak, hadiseleri daha önceden göğüsleyerek, burada konut yapacak vatandaşlara imkân sağlanması lazım. Tabii ki, bu kolay değil. Zaten 30-35 senedir bunun üstesinden gelememiştir. Belki 1970'li yıllara kadar geçekondü önleme bölgeleri adı altında yapılan sosyal konutlar, ihtiyaca bir ölçüde cevap verebiliyordu; ama, bu artış hızlandığı oranda gerek yerel yönetimlerimizin ve gerekse devlet imkânlarının sınırlı olmasa veya konuyu yeterince ele almamızın neticesinde, işte bugünkü facia denilecek noktalara kadar uzanmıştır ve bundan böyle de uzanacaktır.

Bir defa, kanaatimce, bu kentleşmeye paralel olarak, hadiseleri yakinen takip edecek, izleyecek, ona göre planlayacak, ona göre kamulaştıracak, İmar İskân Bakanlığının kaldırılmış olmasını da kınamamak mümkün değil. Kesinlikle, Doğru Yol Partisi iktidara geldiği zaman, bu kentleşme sorunun yakinen takip edecek, izleyecek ve gerekli önlemleri alacak, böyle bir bakanlığın kurulmasını sağlayacaktır. Biz bunun

kurulmasından yanayız. Şu anda bu politikaları kim üretecek? Bayındırlık İmar İskân Bakanlığı. Bayındırlık Bakanlığı zaten altyapıların altında, üstesinden gelecek durumda değil. O itibarla, bu bakanlığın mutlaka ihdas edilmesi, yeniden kurulması gereklidir diyoruz. Ayrıca, gayet tabii ki, harita ve kadastro hizmetlerimiz tamamlanmadığı sürece, elimizdeki done nedir, veriler nedir? Onu bilmekte sıkıntı çekiyoruz. Mutlaka bu altyapının, altyapısını da oluşturan bu hizmetlerin de bir an evvel tamamlanmış olması lazımdır diyoruz.

Bunun ötesinde, Türkiye'de bir gerçek var ki ve biz de ona samimiyetle inanıyoruz ki, toplu konut yapımı ile bu gecekondular sorununu çözmek mümkün değil. Niye çözmek mümkün değil?

Değerli arkadaşlar, 260 bin liralık asgari ücretle çalışan bir işçi, bir insan, ayda 500 bin lira, 1 milyon lira toplu konuta nereden para ayıracak. Bu ödemeyi nasıl yapacak? Ayrıca, yine her gazetede hemen hemen çıkıyor, 4 nüfuslu bir ailenin sadece mutfak masraflarının 600 bin lirayı bulduğu böyle bir dönemde, hele 2 çocuğu da ilkokula, ortaokula giden bir vatandaş, kendi kazancıyla bu toplu konutlara nasıl ortak olacak? Bugünkü gerçekler de gösteriyor ki, bu mümkün değildir. O itibarla biz diyoruz ki, mutlaka vatandaşın kendi gücünden, kendi emeğinden faydalanacak bir sisteme doğru kaymak lazım. Evet, gecekondulaşma, hep tenkit ediyoruz; ama, bu demek ki, bir ihtiyaçtan doğuyor veya önlenemiyor. Şu veya bu nedenle önlenemiyor. Zaman zaman politikacılar taviz veriyor. Seçim sattı mailinde her siyasi parti yumuşaktır, affediyor, görmemezlikten geliyor veya af kanunu çıkıyor, affediyoruz ve bundan cesaret alan vatandaşlarımız da ister istemez bu çarpık yapılaşma dediği, miz, gecekondulaşmaya doğru gidiyor. Peki o zaman ne yapacağız? O halde, biz de diyoruz ki, mutlaka bir önlem almak durumundayız. Elimizdeki verilere, donelere bakarak onu mutlaka çıkarmak mecburiyetindeyiz. Yani, harita ve kadastro hizmetleri bu kentlerin civarında, etrafında mücavir sahalar ve onun ötesindeki alanlar dahil, tamamlanması lazımdır diyoruz ve ondan sonra, devletin mutlaka bu konuya eğilmesi lazım, sadece yerel yönetimlerle bu işin üstesinden çıkılacağına da inanmıyorum. Niye inanmıyorum? Çünkü, vatandaş yerinde tutamazsanız, vatandaşa yerinde iş imkânı sağlayamazsanız, işte üç şehirdeki toplam nüfusun yüzde 23.5'u yığılır. Eğer, ben bu vatandaş Artvin'de, Rize'de, Hakkari'de veya Niğde'de tutabilsem, göç bu kadar olmaz. Nasıl tutacağım bunu? İşte, onun için onlara iş imkânı sağlamak diyoruz.

Sanayileşme: Sanayileşme, terk edilerek bir yere varılması mümkün değildir, ülkenin kalkınması da mümkün değildir. Bugün kalkınan ülkelere baktığımız zaman, hepsi sanayileşmesini tamamlamış ve artık, bilgi çağına ulaşmış ülkeler. Binaenaleyh, sanayileşmeyi yurt sattına yayamadığınız sürece, işte, bu çarpık göç ve çarpık kentleşme, çarpık yapılaşma devam edip gidecektir. Bugün, yine 1990 nüfusuna bakınız, 35 tane ilde nüfus artmıyor. Bazı illerde göç var. Sebep? Çalışacak saha yok. Kalkınmayı oraya götürememiştir, sanayileşmeyi oraya ulaştıramamıştır. İşte Türkiye,

bunun sıkıntısını çekiyor ve ondan sonra hep beraber bu çarpık yapılaşmayı nasıl önleyebiliriz, nasıl bunun üstesinden gelebiliriz diye düşünüyoruz. O itibarla, ben diyorum ki, bu konuda Türkiye bir milli istihdam planına uygun olarak da, bir milli konut planı yapmalıdır ve bu istikamette hareket etmelidir. Nasıl edecek? Yerel yönetimlerle mutlak suretle eldeki donelere göre, altyapısı yapılmış, yolu yapılmış, suyu getirilmiş, parselasyonu yapılmış, projeleri hazırlanmış arsaları belirli şartlarla, vadeyle imkân sağlayarak vatandaşa, yani gecekondulu yapacak vatandaşlara vermemiz lazım. Onun için sadece yerel yönetimler bu işin üstesinden gelemeyebilir. Devlet kuruluşlarının da bunun içerisinde girmesi lazım, arsa ofisinin girmesi lazım bunun içerisinde, İmar İskân Bakanlığının bu işte katkısı olması lazım. Biz bunu yapmadığımız sürece, yine bu çarpık gecekondulaşma dediğimiz, her türlü yapıdan yoksun, parkları olmayan, spor sahaları olmayan hatta yolu olmayan yapılaşmanın önüne geçemeyiz diyorum ve kesinlikle biz bu konuda halkın göç akışının önüne geçerek, eğer planlarımızı yapamazsak, eğer imar planlarımızı hazırlayamazsak, işte yine aynı neticeyle karşılarız. Biraz evvel arkadaşımız, slaytları izlerken belirtti. Bu arsa mafyasının da eline geçer, başka mafyaların da eline geçer ve ondan sonra yapılmış olan çarpık da olsa, binaların yıkılması sorun yaratır, devlet otoritesini, yerel yönetimlerin otoritesini zaafa uğratar. O itibarla, mutlaka devlet olarak, yerel yöneticiler olarak bu konuya gerekli önemi ve ağırlığı vererek vatandaşın arzularını, isteklerini, taleplerinin önüne geçerek, belirli sahaları, belirli bölgeleri, büyük şehirlerde altyapıyı hazırlayarak vatandaşlara, ellerine projeyi de vererek, kademe kademe bir odasını yapar, mutfağını yapar, ikinci sene, beşinci sene öbür odasını yapar; ama, mutlaka belirli plan ve projeye göre konut yapımında vatandaşın kendi katkısını sağlayarak, belki bu çarpık yapılaşmayı bir ölçüde önleyebiliriz diye düşünüyorum.

Ayrıca, tabii bu da kâfi değil. Biraz evvel Sayın Gülöksüz'ün de belirttiği gibi, gayet tabii ki, şehrin merkezinde yapılacak planlara göre, iskân edilecek nüfus bellidir. Bunun ötesinde, ilave nüfusları uydu kentler yapmak suretiyle, çevrenin belirli yerlerine, -bunlar gayet tabii toplu konut projesi dahilinde yapılabilir buralara kaydırılmasında yarar vardır diyorum; ama, her şeyden evvel bunların yapılabilmesi için, merkezi idare ile yerel yönetimin bir ahenk içerisinde çalışması lazımdır, bir koordinasyon içerisinde çalışması lazımdır. Bugünkü gibi bir kopukluk olmamalıdır.

Ayrıca, imar bir bütün olarak alınmalıdır diye düşünüyorum. Kesinlikle parça parça, bölük bölük, birtakım kanunlar, birtakım yasalar çıkarılarak; ne olduğu belirsiz hale getirirseniz ve her kanun kendi zaviyesinden meseleyi ele alıp, gerek turizm sektörü bakımından, gerek çevre korunması bakımından veya Boğaziçi Yasası bakımından, parça parça, bölük bölük olursa, o takdirde geriye bir şey kalmaz. Bunların arasında koordinasyon sağlanmaz.

Şimdi, 3194 sayılı İmar Kanununda yine değişiklik yapılıyor ve bu kanun 5 sene evvel çıktı. Gayet iyidi ve demokratikleşme sürecine uygun olarak, büyük katılımı sağ-

lamak bakımından yerel yönetimlere verilen bazı yetkiler, şimdi merkezi idare tarafından geri alınmak isteniyor. Bu bir zaruretten mi, yoksa hakikaten bir çekişmeden mi? Buna karar vermek oldukça zor. Keşke iktidar Partisinin mensubu arkadaşımız da olsaydı, konuya belki biraz daha siyasi tartışma boyutu getirerek bir şeyler kazandırmak mümkündü. Dün methiyeler yazıldı, 5 sene oldu bu kanun çıkalı. Aksaklıkları olabilir, eksik tarafları olabilir, birtakım kelime şeyleri olabilir. Bunlar değiştirilebilir; ama, sadece ve sadece "Sen yapacaksın, ben yapacağım; otorite sende olacak, bende olacak" çekişmesi yüzünden böyle yasalar devamlı değiştirilirse, işte o zaman biz, daha seneler geçer, yine aynı konuyu burda tartışmak durumunda kalırız. O bakımdan, meseleye gerçekten bir siyasi parti meselesi olarak değil, bir gerçekler manzumesi olarak ele almak gerekir. Aksi takdirde, sorunları bir an evvel çözeceğimize, sorunları bir yumak haline getiririz. O itibarla, konu, yerel yönetimlerin, yerel yöneticilerden, yerel yönetimden koparılamaz diye bakıyorum. Devlet yardımcı olacaktır. Gayet tabii, devlet yardımcı olacaktır. Ama, yerel yönetimlerin plan yapma yetkilerini, nazım plan yapma yetkilerini veya bunların tasdik yetkilerini ellerinden alacaksınız veya resen bazı planlarda değişiklik yapacaksınız. Bu, yerel yönetimlere sıkıntı verir ve karmaşa yaratır. O itibarla, bu konuda da basit olarak kısaca söylemek istiyorum ki, yetki, yerel yönetimlerde olmalıdır; bugünkü olduğu gibi. Bunu, tekrar Bayındırlık Bakanlığı eline almak ve planı tasdik etmek yerel yönetimleri hiçe saymak anlamına gelir, yani yerel yönetimleri bir nevi vesayet altına almanın ötesinde hiçbir şey sağlayacağını tahmin etmiyorum.

Evet, her şeyi yerel yöneticiler yapabilecek durumda mıdır? Değerli arkadaşlarım, değildir. Onu da ben iddia etmiyorum; ama, hiç olmazsa imkânı olan, teknik kadroları olan, maddi imkânları müsait olan büyük illerde, ilçelerde bu yetkiler tamamen yerel yöneticilere ait olmalı. Devletin yapacağı şeyler yok mu? Gayet tabii, Devletin yapacağı şeyler de çok. Devlet, standartları hazırlar; her bölgeye göre, her ülkeye göre, her şeye göre. O standartlarda, devlet teknik yardım yapar. Devlet, arsa üretiminde, Arsa Ofisi kanalıyla yardımcı olur. Devlet, teknik gücü olmayanlara, ayrıca kontroller kanalıyla yardım yapar, bölge kontrol mühendislikleri kurulabilir.

Size yine bir istatistik vereyim, yine bakınız, şu anda benim tesbit ettiğim duruma göre, Türkiye'de 2052 tane belediye var. 2052 yalnız bunlar hergün artıyor, onu da söyleyeyim. Halen 17 - 18 tane yeni belediyeler var. 2 Haziran'da seçim olacak, yani devamlı artıyor. Köyler belediye haline geliyor. Bunların, hepsinin imkânları müsait mi? Kesinlikle hayır.

Bakınız, bu 2052 tane belediyeden nüfusu 5 binden büyük olanlar 611 tane. 611 tane belediyenin nüfusu, 5 binden yukarı. Nüfusu 200 binden büyük ilçe sayısı 30 tane. Nüfusu 50 binden yukarı olan 83 tane. - Sırf bir genel bilgi bakımından arz ediyorum- Nüfusu 10 binden büyük olan da 395 tane belediyemiz var.

Şimdi, nüfusu 5 binden az 218 tane ilçemiz var. Hatta binden az olan ilçeler var. Ye-

ni kurulan ilçelerin bir kısmı binden az nüfuslu ve yine bunlara ilaveten, beldeler var, yani kasabalar dediğimiz, onların nüfusu da tabii az, bunların sayısı da 1150 tane ve toplam olarak şu anda 5 binden az nüfuslu 1368 tane belediye, teknik gücü ne ki, teknik kadrosu ne ki veya mali imkânları ne ki?

Bu sorunların üstesinden gelecek veya arsa üretecek, plan yapacak, vatandaşa yardımcı olacak; bunlar fevkaalede güç. Hatta imar planı uygulamasını yapacak durumda değiller. İlk açılışta, ayın 28'inde arkadaşımızın bir tanesi gayet güzel ifade etti, "İmar planını aradım, taradım, kaymakamın odasında asılı buldum" dedi. Gerçekler bu, Türkiye'nin gerçekleri de bu.

Şimdi, burada bir noksanımız ortaya çıkıyor; eğitim meselesi ortaya çıkıyor. Teknik personel dahil, hepimiz dahil, yöneticilerimiz dahil, zaman zaman bu konularda eğitilmemiz gerektiğine inanıyorum. Yoksa, herhangi bir kasabada veya herhangi bir beldede, belediye başkanımızın arzusu istikametinde, şu veya bu istikamette planların değiştirilmesi, yeşil sahaların iskâna açılması veya iskân sahalarının şu veya bu sebeple yeşil saha olarak gösterilmesi şikayetlerine de hep beraber rastlıyoruz. Bu bir eğitimsizliktir.

Bir de, ben de siyasetçiyim; ama, maalesef siyasi bazı sıkıntılar da buralarda gözleniyor. A partisinden bir belediye başkanımız, B partisinden birisine müşkülât çıkarıyor gibi, vesaire bazı sıkıntılar var. Binaenaleyh, konuya hiçbir zaman siyasi açıdan değil; ama, hakikaten her yerde, her şehirde, kentte, nazım planlara uygun olarak - nazım planları mutlaka yaptırmanız lazım- yapılacak imar planlarının da bir merkezi idare tarafından denetlenmesinin zaruri olduğuna işaret etmek istiyorum. Kim yaparsa yapsın; planlara aykırı, programlara aykırı iş yaptıranlara da ceza getirmek lazım veya sorumlu oldukların bunlara hissettirmek lazım. O itibarla, Bakanlığın yapacağı, yeni merkezi otoritenin yapacağı bir önemli konu da denetleme fonksiyonunu yeterince ve yerinde, hem eğiterek, hem denetleyerek sürdürmesinde yarar vardır kanaatini taşıyorum. Sayın Başkan, herhalde 15 dakikamı kullandım. Şimdilik teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Gölhan. 20 dakika oldu. Bunu biraz az kullandınız, daha kullanabilirdiniz, teşekkür ederiz; ama, gene söz sırası gelecektir.

Hem Yiğit Gülöksüz'ün, hem Sayın Gölhan'ın konuşmaları gösterdi ki, bu konut, arsa konularını, imar politikalarından ayırt etmek mümkün olmuyor. Her iki değerli arkadaşımız da ister istemez, bu konulara girmek ihtiyacını duydular. Sanıyorum, Sayın Doktor Haldun Özen de, bir taraftan kent arsaları konusunu irdelerken, bir taraftan da imar politikaları konusunda bazı noktalara değinecektir. Ben hemen sözü kendisine bırakıyorum. Buyurun Sayın Haldun Özen.

DR. HALDUN ÖZEN- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanın da konuşmasında değindiği gibi, ben ince bir çizgi üzerindeyim, üniversitesideki arkadaşlarımız veya meslektaşlarımız bana baktığı zaman, beni daha

çok politika tarafında görürler. Politikacı arkadaşlarımız bana baktığı zaman, beni daha çok teknisyen tarafında görürler. Ben, genel olarak bugünkü kısa konuşmamda bu çizgiyi sürdüreceğim. Çünkü bu çizgide de yapılabilecek bazı görevler olduğuna öteden beri inandım; halen de o görevler devam ediyor.

Kentsel toprak kullanımını ve imar politikalarını gelecek 10 yılda da Ülkemizde, kentsel nüfusun büyük ölçüde hızlı artışı belirleyecek ve yönlendirecek. Biraz önce konuşan arkadaşlarımız, genel olarak bugüne kadar üretilen politikaların yeterli olmadığı konusunda tekrar tekrar pek çok örnek verdiler. Bunu aşmak için bir yöntem bulunması gerekiyor ve bunda mutabakat sağlanması gerekiyor. Benim vurgulamak istediğim birinci nokta bu.

Farklı yaklaşımlar, farklı politik yaklaşımlar, farklı politik örgütler olacaktır ve bunlar ülkede iktidara gelmek için çalışacaktır. Fakat biz, bugüne kadar üretilen yetersiz politikaları aşacak ve bundan sonra kentleşme alanında önümüze çıkacak temel meselelerin çözümünde, temel bir yaklaşım mutabakatı sağlamak zorundayız. Benim bu konuda söyleyeceğim sadece basit bir şey. Biz genel olarak, kentleşme alanında veya veya diğer alanlarda politika üretirken, az gelişmiş ülke ve gelişmekte olan ülke özellikleri nedeniyle yetersiz bilgilerle politika üretmek veya projeksiyon yapmak zorunda kalıyoruz. Bu bizim için çok sınırlayıcı oluyor. Sanıyorum ki, artık yeni gelişen teknolojiler vesairelerden de yararlanarak ve biraz da derli toplu ve daha planlı ve programlı ve işbirliği içinde çalışarak, sanıyorum politika üretmek için gerekli olacak pek çok bilgiyi artık daha sistematik olarak üretebiliriz, el altında bulundurabiliriz, değerlendirebiliriz ve mevcut politikaları test etmek için, yeni politikaları üretmek için bunlardan önemli ölçüde yararlanabiliriz.

Bugünkü iktidardan küçük bir örnek vermek istiyorum. ANAP İktidarı aslında bunu yapıyor. ANAP İktidarı bunu yapıyor; ama, dar amaçlar için yapıyor, çok geçici ve çok özel ve çok tartışılır amaçlar için yapıyor. Bizim söylediğimiz bu değil. Bizim söylediğimiz temelde, genel olarak, mülkiyet konusunda Sayın Başkan Ruşen Keleş'in de değindiği gibi, kamu yararını ve toplum yararını öncelikli olarak benimseyen politikalar sistemi için bunu yapmak; yoksa, ANAP'ın bugün yaptıkları yeterli olmuyor, geçici bazı amaçlar için yeterli oluyor; fakat, ülke ölçeğinde ve kentleşme ölçeğinde daima yetersiz kalıyor, hatta yeni sorunlar yaratıyor. Onun için, konumuz bakımından ülke ölçeğinde kentsel planlama ve uygulama politikalarını belirleyebilmek için temel bilgi verilerimizi çok sistematik olarak tanımlamalıyız ve bunları süratle işe yarar biçimde ve güncelleşebilir biçimde el altında bulundurmak için çalışmalıyız. Bu, sadece teknisyenlerin, sadece üniversitede çalışanların, sadece politikacıların görevi değildir; kentlerde yaşasın yaşamasın, hepimizin görevidir. Bence, birinci değinilmesi gereken ve önemle gelecek yıllarda gözönünde tutulması gereken noktalardan biri budur.

İkinci bir nokta, gelecek 10 yılda kentlere ne kadar nüfus gelecek ve bununla ilgili yeni sorunlara değinerek, genel olarak kentlerde toprak kullanımına ve imar politikalarına bakmak.

Gelecek 10 yılda, yaklaşık olarak kentlere yeniden bir 15 milyon insan gelecek. Kent içinde doğanlar veya tarımdan hâlâ gelenler. Bunun anlamı, yani önümüzdeki 10 yılın sonrasında Türkiye'de yeniden bir 2-3 tane İstanbul oluşacak veya 6-7 tane Ankara oluşacak. Demin Sayın Gölhan değindi, "600 kûsûr 5 bin üstü nüfuslu kasa-ba var" dedi. Bu, yaklaşık 15 milyon bu benzer bir rakama indirelim, diyelim ki, 15 bin nüfuslu 1000 tane yeni kent kurmak zorundayız.

Şimdi, tabii genel olarak bu 15 milyon nüfus önümüzdeki günlerde süratle, Sayın Yiğit Gülöksüz'ün özellikle eleştirdiği bir noktada yoğunlaşacak; büyük kentleri daha büyük hale getirmek için baskıları artıracak. Bunun önlemlerini de süratle almak gerekiyor. Tabii bütün bunlar, kentsel politikaların oluşturulmasında, bizim oldukça radikal noktalarda olduğumuz ve bugüne kadar yaptığımız, bugüne kadar düzenlediğimiz politikalarla bunu aşamadığımız için, yeni aşacak politakalar üretmemiz gerektiğini söylüyor, politikacı arkadaşlar bunlardan bazılarına değindiler.

Dolayısıyla, zaten sağlıklı olan mevcut kente yapısını, daha sağlıklı hale getirmek gibi bir görevimiz var ve yeni gelecek 15 milyon insanı da yeni ve sağlıklı kentsel ortamlarda yerleştirmek gibi bir görevimiz var.

Tabii ki, temel bir noktaya süratle değinip geçeceğim konumuzun dışında olduğu için; o da, hem bu yeni gelecek 15 milyonun, hem de halen kentlerde, demografik kentleşme dediğimiz çerçevede yerleşmiş ve kentleşmeyi sağlıklı hale getirmiş olan büyük bir nüfus yoğunluğunun işsiz olması veya marjinal işlerde çalışması, büyük sanayi ve sanayi ülkemizde yeteri düzeyde geliştirilmediği için, işlerinin de yetersiz olmasıdır. Dolayısıyla, mevcut nüfusun ve gelecek kentlere toplanacak olan yeni nüfusun sanayi ve hizmetler sektörlerinde sağlıklı olarak nasıl iş sahibi yapılacağı ve asgari geçim koşullarını aşan koşullarda nasıl bunlara olanak sağlanacağı önemli bir noktadır. Tabii konumuzun dışında, geçiyorum.

Ben, daha çok, kentlerde önümüzdeki 10 yılda arsa spekülasyonunun ve kentsel rantlardaki bölüşüm mücadelesinin süratle artacağını ve hızlanacağını belirtmek istiyorum. Bu nokta, çok fazla önemli.

Kuramsal çerçevede olsun, uygulamalı çerçevede olsun, oluşan, şu anda oluşmuş olan ve önümüzdeki 10 yılda 15 milyon nüfusun kentlere akması suretiyle ve diğer başka eylemler ve uygulamalar nedeniyle artacak olan kentsel rantların miktarını bugünden belirlemek bile çok zor ve bugün belirlemeler yapsak bile, 10 yıl sonra tahminlerimizin çok üstüne çıktığını göreceğiz. Dolayısıyla, bu rantların bölüşümünde, adeta politik düzeyde büyük savaşlar olacak. Demek ki, bu rantların bölüşümüne, daha çok Sayın Yiğit Gülöksüz burada bu konuya uzun uzun değindi, çok radikal, planlı, düzenli, kamu yararı ve toplum yararı amaçların temel alan yaklaşımlar getirmek zorundayız.

Hemen bu noktada, söyleye söyleye dilimizde tüy biten; fakat, söylemekten bir türlü

bıkmadığımız bir noktaya geliyorum, Sayın Ruşen Keleş'in ısrarla belirttiği bir noktaya : Gerek 1961 Anayasasında gerek 1982 Anayasasında bulunan, hiç değiştirilmemiş nadir güzel maddelerden bir tanesi 36 ncı maddedir; mülkiyetle ilgili madde, ne yazık ki, 1961 Anayasasında bulunduğu dönemde de, 1982 Anayasasına girdiği dönemde de yeterince ve dikkatle temel politikaların belirlenmesinin bir aracı olarak bundan yararlanılmamıştır. Hepinizin bildiği bu maddeyi bir kere daha okuyorum ve bu maddenin hiç unutulmaması gerektiğini düşünüyorm. 1982 Anayasasında bu madde 35. madde olarak yer aldı, 1961 Anayasasında 36 idi, "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar ancak kamu yararı amacıyla, yasayla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

Tabii, çok tartışılacak, farklı görüşlerin ortaya çıkacağı noktalar var: Toplum yararı nedir? Kamu yararı nedir? Sınırlandırma nedir? Özüne dokunma nedir? Bunlara burada girimiyorum; ama, mülkiyet hakkıyla ilgili 1960'lardan bu yana 30 yıldır yürürlükte olan bu maddenin, temel bir politika belirleme aracı olarak, kentsel politikaların belirlenmesinde ve kentsel toprak kullanımında da çok özel ve önemli bir anlamı olduğunu ve hiç olmazsa bundan sonraki politikaları belirlemede, sorunlar çok yoğunlaştığı için, yararlanılması gerektiğine değinerek geçmek istiyorum.

Bütün buna rağmen, çözüm bulmak hakikaten o kadar kolay olmayacak ve bu çözümleri bulurken, yine tekrar belirtiyim ki, kentsel rantları bölüşme politikalarının çok ayrıntılı ve adil olarak açıklanması ve tanımlanması gelecek. Ben öyle zannediyorum ki, bu konulardaki ciddi yaklaşımlar önümüzdeki dönemlerde kentsel sorunlar çok ağırlık kazanacağı için, iktidara aday olan partiler bu konularda çok açıklığa ulaşabildikleri takdirde, muhtemelen sıradan vatandaşlar olarak, oyla iktidarı belirlemeye çalışan vatandaşlar olarak, bizler de seçimimizi yaparken bunlardan büyük ölçüde etkileneceğiz.

Aksi takdirde, ne merkezi hükümetler, ne de belediyeler gelecekte bugünkünden çok farklı sonuçlar alamayacaklar. Tabii burada, kısaca bir cümleyle hem mevcut bakanlıkların, hem de mevcut belediyelelerin baştan aşağı, yönetsel olarak, idari örgüt olarak yeniden düzenlenmesinin, yeni politikaların uygulamaya konulması açısından çok önemli olduğuna değinerek geçmek istiyorum.

Tabii burada, daha çok mesleğimizi ilgilendiren bir noktaya da değinmek istiyorum. Bu da 3402 sayılı Kadastro Yasasında yer alan bir maddedir. Bu madde, öteden beri daha önceki Kadastro ve Tapulama Yasalarında da yer almıştır; fakat, kentsel politikaların oluşturulması ve kentsel politikalara egemen olma açısından önemli bir sakınca yaratabilir niteliktedir. Bu da 3402 Yasanın 14 nci maddesindeki hepinizin çok iyi bildiği, zilyetlikle ve kazandırıcı zaman aşımı ile mülkiyet edinme ile ilgili hükümdür.

burada kısaca söylemek istediğim, sizi yormadan, şudur: Biz genel olarak bu tür hükümlerde ne kırsal alandaki gelişme hedeflerini dikkate alıyoruz, ne kentsel alandaki gelişme hedeflerini ve toprak kullanım politikalarını dikkate alıyoruz. Burada sa-

dece, konumuz açısından değinmek istediğim, 3402 sayılı Kadastro Yasasının, zilyelik hükümleriyle ve kazandırıcı zaman aşımıyla mülk edinmeye, kentsel alanlarda da neden olan hükmünün, temel kentleşme politikalarına aykırı içerikten arındırılmasıdır. Bu kadar söylemekle yetiniyorum.

Tabii, bir başka sorunumuz var, özellikle imar planı uygulamaları ve arsa üretimi konusunda; zamanında yüzde 25 olan düzenleme ortaklık payı, sonra çeşitli gerekçelerle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi ve bir dönem uygulanamadı idi; fakat, uygulanmadığı dönemde de gördük ki, düzenleme ortaklık payı alınmadan, belediyelerde bir uygulama yapılması olanaklı olmuyor. Uzunca süre bu madde yürürlükte olmadığı halde, belediyelerin yaptığı uygulamalarda, yine vatandaşlar, hatta bu defa kendi rızalarıyla yüzde 25 düzenleme ortaklık payını vererek, ancak işleri götürebildiler.

Demek ki, Türkiye'de kamuoyunda kentsel gelişmenin temel politikalarını sağlıklı koyduğunuz zaman, tamamen karşılıksız olarak, yasa hüküm getirmese bile, yapılabilen şeyler var. Ama diyeceksiniz ki, "Uygulamada biz de zorlamadık mı?" Zorladık Öyle şeyler oldu; ama, neticede vatandaş bunu anladı ve buna katıldı. Daha sonra, bu madde tekrar düzenleme ortaklık payı olarak gündeme geldi. Bugün de yüzde 35'e yükseldi. Plancı arkadaşlarımız hemen söyleyebileceklerdir ki, yüzde 35 düzenleme ortaklık payı, imar uygulamaları için yetersizdir; bunun hiç olmazsa yüzde 50 olması zorunluluğu vardır. Aksi takdirde, uygulamalarda çok büyük miktarlarda kamulaştırmalar ve bu sefer Kamulaştırma Yasasından doğan zorluklar karşımıza gelmektedir.

Kamulaştırma Yasası da kentsel uygulamalarımız için, arsa üretimi için ve genel olarak kentsel politikaların uygulanabilmesi için yetersidir; hatta zararlıdır. Bir taraftan, vergiler vergi değeri üzerinden ödenir; fakat, bir taraftan kamulaştırmalar rayiç bedel denen, ne olduğu belli olmayan ve genel olarak maksimum düzeyde oluşan, rant getirici bir düzeyde oluşur. Bu ikisi arasında eşitlik sağlanlamalıdır demiyorum, bu tamamen bir politik tercihtir; ama, bu ikisi arasında bir ilişki kurulmalıdır diyorum, bu ikisi arasında bir denge oluşturulmalıdır diyorum. Bu ilişki kurulmazsa ve bu denge oluşturulmazsa, düzenleme ortaklık payları yüzde 50'ye çıkmazsa, en güzel ve en gerçekçi planlarımızı yine uygulamayacağız ve arsa üretiminde çok önemli yetersizlikler ve sorunlarla karşı karşıya geleceğiz.

Delayısıyla, bu çerçevelere bağlı olarak da 3194 sayılı İmar Yasasının, burada ayrıntısına değinmeyeceğim bir biçimde, hem temel planlama yaklaşımları açısından, hem de uygulama yaklaşımları açısından yeniden elden geçirilmesine ve düzenlenmesine gereksinme vardır.

Başta kısaca değindiğim; fakat, bu sefer temel bilgi sistemi olarak adlandıracağım bir noktaya değinmek istiyorum. Bu da, kentlerde temel bir bilgi sisteminin zorunlu olarak oluşturulması gereğidir. Bunun, bugünkü ihtiyaçlar içinde ve fazla genişletilmeden yapılması gerekiyor. Burada temel nokta, kadastral verilere dayalı ciddi bir

bilgi sisteminin oluşturulmasıdır. Tabii, burada hemen hatırlamalıyız ki, kentsel alanda kadastral bilgiler zaman zaman yeterlidir, zaman zaman yetersizdir, güncelleştirmeler çok yeterli değildir; ama, kentsel kadastro bilgi sistemi, kentsel politikaların oluşturulması için ve uygulanması için gerekli olan bilgiler de temel bir yaklaşım olarak aklımızda bulunmalıdır ve olanaklı olduğu ölçüde gerçekçi olarak gündeme getirilmelidir. Bunun tabii birtakım ön koşulları var.

Gecekondu sorununa özel olarak değinmek istemiyorum; çok ayrıntılı olarak değinildi. Ayrıca, gecekondu sorunu hâlâ her boyutuyla, büyük ölçüde politik bir konu; ama, bu genel yaklaşımımız içinde onun da bir yeri olacaktır. Gecekondu da kentsel rantların adil olmayarak bölüşüldüğü bir alan olmamalıdır; bunu söylemekle yetiniyorum.

Bütün bu mesele, yine Anayasanın mülkiyetle ilgili maddesinin çok iyi anlaşılmasından ve ihtiyaçlara ve sorunların çözümüne yönelik olarak çok iyi değerlendirilmemesinden kaynaklanıyor. Sonucunda kentlerde, ne kentsel amaçlarla ne toplum yararıyla, ne kamu yararıyla ilişkili olmayan biçimde, bir arsa mülkiyeti yapısı oluşuyor, bir mülkiyet deseni oluşuyor ve bu desen içinde oluşan rantları, aslında ciddi kentsel planlamalar yapsak da onunla bölüştüremiyoruz; politikalar üretmeye çalışsak da onunla bölüştüremiyoruz; mevcut mülkiyet yapısı ve mevcut fiili durum bu rantların gayri adil bölüşümünü sürdürüyor ve buna temel oloyur. Bunu temelden aşmak için, politikalarda sistemli ve bilgiye dayalı yaklaşımlar gerekiyor. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Haldun Özen. Efendim şimdi, geriye kalan zamanımızı bir organize etmek durumundayız. Arkadaşlarımıza ikinci tur için 5'er, 10'ar dakika söz vereceğim; ama, sizlerden ve paneldeki değerli arkadaşlara soru sormak isteyenler olabilir. Böyle 5 - 10 dakika içerisinde bu soruları alıp, sonra arkadaşlarımıza söz vereyim derseniz. Ama, bize, başkanların oturdukları koltukların tarafsız koltuklar olduğu öğrencilik yaşamımızda öğretilmişti. Şimdi tarafsızlık kavramları çağımızın gelişmelerine uygun bir şekilde değişikliğe uğruyor. Bu bakımdan, izin verirseniz ben de bu tarafsızlık kavramını bir tarafa bırakarak, mademki moda budur, kendime 3 - 5 dakika söz hakkı tanıyayım.

İmar Bakanlığının, gerçekten Türkiye'de konut konusunda çok önemli işler gören bir Türkiye Emlak Kredi Bankası, denizden çıkmış balığa dönmüştür, tabir caizse. Emlak Bankası adıyla, ne yaptığı pek belli olmayan, sıradan bir banka haline geldi.

Çok büyük amaçlarla 1969'da kurulan Arsa Ofisi, Maliye ve Gümrük Bakanlığına verilmiştir. Amaçlarını yerine getirmek imkânı büyük ölçüde elinden alınmış bulunuyor.

İngiltere'de 1939 yılında, -ikinci Dünya Savaşına girdiği zaman İngiltere-önemli bir komisyon; Krallık Komisyonu, kentleşme sorunlarını inceledi ve Barlow Raporunu krala sundu ve altı çizilen ihtiyaç şuydu: İngiltere'de kentleşme sorunlarının ulusal bir kentleşme ve yerleşme politikasını düzenleyecek merkezi bir örgüte ihtiyaç oldu-

ğudur. Onun üzerine bakanlık kurulmuştur; Yerel Yönetimler Bakanlığı İngiltere'de.

Türkiye'de aksi yönde gidiyoruz. 1957'de böyle bir bakanlığa ihtiyaç olduğu saptanmışken; Türkiye'de yerleşme ve kentleşme sorunlarına sahip çıkacak, 1984'den sonra Bakanlık, Bayındırlık Bakanlığıyla birleştirilerek, imar fonksiyonlarını tümüyle yitirmiş ve Bayındırlık Bakanlığına sığınmış bir bakanlık haline gelmiştir, kolları kopartularak. Böyle bir bakanlığın, merkezi bir örgütün önemli bir ihtiyaç olduğunu vurgulamak istiyorum.

İkinci olarak, belediye ile merkezi yönetim ilişkilerinde halk zarar görmektedir Türkiye'de. Belediyelerle merkezi yönetimin uyum içinde çalışması, halkın yararına ne kadar önemli sonuçlar doğurabilecekse, bunların sürtüşme halinde, çekişme halinde olmasının bütün cezası da halkın omuzlarına maalesef, yüklenmektedir. Bu çekişmeyi sonuçlandırmak ve onları yine bir işbirliği ve uyum içerisine sokmak, bu bakımdan son derece önem taşıyor.

Tabii 3194 sayılı Yasanın kurduğu sistem, planlama ve İmar yetkileri bakımından belediyeleri, sanki, bir ölçüde özerk kılıyormuş gibi görünse de, Yasanın, İmar Bakanlığına bazı durumlarda planlara müdahale etme yetkisi veren geniş yetkileri var. Ayrıca, 3394 sayılı Yasının 7. maddesi -zannedirim 3394 sayılı Yasaydı- Başbakan'a bazı durumlarda, bütün yerleşim yerlerinin İmar planlarını yapmak yetkisi veriyor. Turizm mevzuatında belediyerin, planlama yetkilerine müdahale imkânı veren, Bakanlıkça müdahale yetkisi veren kurallar var. Bunlar, aslında bizi şu noktanan tartışılmasına getiriyor: Merkezin ve belediyelerin planlama konusundaki yetkileri ne olmalıdır, bunların sınırları ne olmalıdır?

Sayın Gölhan'ın haklı olarak belirttiği bir nokta var. Planlar üzerinde merkezin diyeceği bir şeyler bulunmalıdır; ancak, bunun ölçüsü ne olmalıdır? Bu hangi kültürdürde iyi sonuç verebilir? Bir İsveç'te, bir İngiltere'de merkezi yönetimlere geniş yetkiler verirsiniz, vesayet yetkileri belediyeler üzerinde, bu çok kötü sonuçlar vermeyebilir; çünkü, insanların, siyasi kadroların kültür düzeyleri gelişmekte olan ülkelerden farklıdır. Böyle bir sürtüşme içerisine, sonuçta halkın zarar göreceği bir sürtüşme içerisine girildiğine orada tanık olmazsınız. Ama Türkiye'de bu geniş yetkileri merkezi yönetime, Bayındırlık Bakanlığına, Turizm Bakanlığına, başka yerlere verirsiniz; hiç beklemediğiniz sonuçlarla karşılaşabilirsiniz.

Bir merkezi yönetim, belediyenin, Dolmabahçe Sarayının 300 metre gerisindeki yeri, turizm merkezi veya alanı ilan ederek, planlama yetkilerini merkez alıyor ya da Ankara'da Meşrutiyet Caddesi ile Bulvar'ın köşesindeki bilmem ne kadar hektarın planlama yetkisini, Ankara Büyük Şehir Belediyesinden alıyor. Kimseyi, o noktanın bir turizm alanı olduğu konusuna inandıramazsınız. Belli ki, arkasında başka amaçlar var. Belirtmek istediğim kimseyi suçlamak değil; fakat, merkez ve belediye ilişkilerinde, merkeze verilecek gereğinden fazla geniş yetkilerin, belediyeler için ve halk için sonuçta olumsuz doğrultulara yönelebileceği noktasıdır.

Bu yüzde 35, yüzde 40 meselesi var. İmar Yasanının 18 nci maddesinin verdiği hamur yetkilerinde, bunun yüzde 40'a çıkarılmasını öngörüyor tasar, son derece de olumlu bir şey Mecliste görüşülmekte olan; fakat, bunun yanında şu da var: Bir Meclis Araştırma Komisyonu var. 18 nci madde uygulamalarından şikayet görenler, böyle bir mekanizmayı işletmişlerdir ve İmar Kanunun bu maddesi çok farklı bir doğrultuda da değiştirilebilir. Yani, yüzde 20, yüzde 35'e de belki razı olmak zorunda kalabilir belediyeciler ve plancılar. Tabii bu bakımdan birçok şeyler yapılabilir.

Şerefiye... Değer Kazandırıyor belediye ve devlet arsalarında bizim 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunumuzda "Şerefiye" diye bir resim vardı, vergi vardı. Kamunun kazandırdığı değer belli bir miktarını kamu geriye alabilirdi. Bu kaldırılmıştır. Yeni Belediye Gelirleri Kanunumuzda şerefiye yok. Eğer kamu, bazı taşınmaz mallara onur kazandırıyor, kendi etkinlikleriyle, kararlarıyla, planlarıyla; bunu tümüyle ya da büyük ölçüde geri alabilmeli ve Şerefiye Resmi, Değerlenme Vergisi, herhangi bir şekilde bizim yerel yönetimler mevzuatımıza ithal edilmelidir.

Bir diğer nokta, köyler nasıl belediye oluyor. İlçeler nasıl il oluyor? Bunun nesnel, objektif ölçütlerini koymak lazım. Aksi halde, siyasi iktidarların takdirlerine ve keyfine bırakmış olursunuz bu konuyu. Sayın Gölhan'ın verdiği örneklerde de görüldüğü gibi bir sürü cılız, çelimsiz belediye yaratmış oluyoruz; çünkü, yasa ile ilçe yapıyoruz 80 -100 yeri. Otomatik olarak orada belediye kuruluyor. Dolayısıyla, 2 bin nüfusuna gelmelerini beklemeksizin birtakım yerleşim yerleri, daha çok siyasi amaçlarla belediye olmaktadır. Acaba belediye olunca bunlar gerçekten kentlerden beklenen hizmetleri sunabiliyor mu yurttaşlarına, hemşerilerine? Kesinlikle böyle bir şeyin olmadığını, onların köy karakterlerini korumayı sürdürdüklerini görüyoruz. İlçelerin il olmasındaki faktörler de bundan çok farklı değildir.

Bir önemli nokta, toprak konusuya ilgili olarak; tarım topraklarının kentleşme amaçlarıyla ziyan edilmesidir. Bu konuda bir düzenleme yapıldı, bir yönetmelik çıkarılmıştı 1989'da. Verimli tarım topraklarının, tarım dışı amaçlarla kullanılmasını önlemek amacıyla 1989'da çıkarılan bu yönetmelik, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf verimli tarım arazisinin kesinlikle kentsel amaçlarla, kentleşme amaçlarıyla kullanılmasına engel olacaktı. Takdir, tabii Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığına bırakılmıştır. Ancak, bir süre sonra bir yönetmelik değişikliği yapıldığını görüyoruz. Bir toplu konut örgütü, bir kooperatif 1000 kadar ortağı varsa, bu hükümlerden istisna edilmektedir. Dérhal insanın aklına şu soru geliyor: Demek ki, 1000 ortağı veya 1000'den fazla ortağı olan bir kooperatife bir yönetmelik değiştirilmiştir. Tabii, birçok yönetmelik değişikliklerinde, buna benzer sorular akla gelmektedir. Tarım topraklarına titizlikle sahip çıkmak gerekir. Bunlar, yarının kent toprakları olursa, tarım yapmak için elimizde acaba toprak kalacak mı diye düşünebiliriz.

Orman mevzuatında ve turizmin teşvik edilmesine ilişkin mevzuatta da buna benzer, kamuyu zarara sokacak; fakat, kişileri güçlendirecek, zengin edecek pek çok hü-

kümle görüyoruz. Açık kapılar büyümüştür. Açık kapıların hem sayısı artmıştır, hem de kapıların genişlikleri çok genişlemiştir son 5 - 10 yıl içerisinde.

Ben sözü uzatmak istemiyorum. Anayasanın 35 nci maddesine arkadaşım değindi. Anayasada bir de 23 nci madde var. Anayasanın 23 nci maddesi, yerleşme özgürlüğüyle ilgili, yani seyahat ve yerleşme özgürlüğü; fakat, bütün özgürlüklerde olduğu gibi, Anayasanın ilgili maddesi bunun sınırlarını da göstermiş: "Yerleşme özgürlüğü, düzenli kentleşmeyi sağlamak amacıyla yasayla sınırlandırılabilir" diyor. Tabii, burada kastedilen şey, insanların seyahat özgürlüğüne önlem değil; köyünde tutmak için böyle bir şey olamaz; siyasi bakımdan olabirliği de yoktur.

Ancak, yerleşme özgürlüğüne yasa ile sınır koymak demek, Türkiye'de toplum yararına aykırı yapılaşmaları önleme yetkisinin, yasa ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin elinde olduğunu görmek demektir. Fakat şimdiye kadar nedense, kent topraklarına sahip çıkmak bakımından, yükseklikleri sınırlandırmak bakımından -örneğin gökdelenleri- olmayacak olan yerlere otel diktirtmeye veyahut toplu konut alanlarını yeşil alanlara çevirmeyi önleyecek tedbirleri biz, Anayasanın 23 nci maddesine dayanarak getirmiş bulunmuyoruz. Zannediyorum ki, 1982 Anayasasında dayanılabilecek siyasal iktidarların, dayanmakta haklı olabilecekleri en önemli kurallardan bir tanesi Anayasanın 23 nci maddesinde yer alan ve yerleşme özgürlüğünün, bu özerkliğinin, düzenli kentleşmeyi sağlamak amacıyla, yasayla sınırlandırabileceğini gösteren hükmüdür.

Ben, başkanlık koltuğunu bu kadar kötüye kullandım; ama, önceden izninizi aldım, bağışlamanızı dilerim.

5-10 dakika içerisinde sizin sorularınızı, lütfen hangi arkadaşımıza olduğunu belirterek alalım; sonra, onlara 5'er, 10'ar dakikalık haklarını verip, toplantımızı saat 12.00 civarında sonuçlandıralım. Buyurun Sayın Tokmanoğlu.

PROF.DR.TAHSİN TOKMANOĞLU- Kıymetli arkadaşlar, bildiğiniz üzere, ben uzun yıllardır İstanbul Orman Fakültesinde Jeodezi hocalığı yapıyordum. Bu sebepten dolayı, branşımın gereği olarak İstanbul'un çevresindeki birçok mahkemeden orman davalarına bilirkişi olarak çağırıldım ve bu sabah slaytta gördüğümüz yerleri çok acı olarak mıntıkasında gördüm, birçoğu hakkında rapor yazdım. Son günlerde arsa mafyaları tarafından tehdit edildiğim için, artık bilirkişiliğe gitmiyorum. Bu kadar feci durum.

Gördüğüm gecekondu-lardan birçoğuna sordum: "Yaptığın gecekondu-nun temeli ne kadar? Ne kadar derinliğine indin?" Genellikle verdikleri cevap: "Bir karış efendim" diyorlar, yani 20 santimle, 30 santim arasında.

Karadeniz sahilindeki kaymaları da yakından incelemiş bir kişi olarak şu kanıdayım ki, İstanbul'un yamaçlarının alt kısımlarına henüz yeteri kadar su inmedi. Bu su indiği zaman, İstanbul çevresinde de aynen Doğu Karadeniz'deki gibi kaymalar olacaktır. Acı ama, ne yapalım ki gerçek.

Bir gecekonducu bana şöyle bir ricada bulundu: "Efendim, ben burayı satın aldım fi-lancadan; ama, şimdi ne yapayım mahkemeye de verilmişim; ben bu davadan ne va-ziyette çıkarım?" dedi. "Vallahi, senin bu davayı kazanmana imkân yok. Sen ma-demki bana soruyorsun, acele bu yeri sat, paranı kurtar" dedim. Ertesi sene gene ay-nı yere gittik. Adam karşıma geldi, "Ben, geçen sene sizin söylediğiniz söze uydum; çok zarar gördüm" dedi. "Yeri satmasaydım, şimdi 10 milyona satacaktım".

Arkadaşlar, 3 ay kadar önce İstanbul Belediyesi Konferans Salonunda, "İstanbul'un Geleceği Ne Olacak?" konulu bir toplantı yapıldı ve bu toplantıda bütün kalbur üstü kişiler geldiler, konuştular. Konuşmacılardan bir tanesi, Boğaziçi Üniversitesinde bir hocaydı, dedi ki: "Biz hocalar, kendimize birer daire yapmak için, üniversitemi-zin yakınında bir arsa satın aldık. Projesini yaptırdık, tam inşaat başlayacağımız za-man, gecekonducular arsayı işgal ettiler. Mahkemeye gittik. 3 sene uğraştık. Gece-konduları yıktırdık, yeri teslim aldık; fakat, bizim müteahhit kaçtı. Yeni müteahhit bulduk, işe başladık, müteahhidi dövdüler. Yeniden gecekonducular yapıldı. Yeniden müracaat ettik, yıktırdık ve bu yaz başı dördüncü defa gecekonducuları yıktırdık. He-pimiz profesör ünvanına sahip kişileriz; arsamıza sahip olup, evimizi yaptıramıyo-ruz."

Şimdi, arkadaşlar, bilhassa, Haldun Özen hariç olmak üzere diğer iki konuşmacıya şu soruyu sormak istiyorum: Son yıllarda bir yasa çıkartıldı. Orman niteliğini kaybe-den yerler, ormandan çıkartılıyor. Anayasaya aykırı olan bu yasa; çünkü, Anayasada "Orman arazisi daraltılamaz, özel mülk haline getirilemez" diyor; ama buna rağmen orman niteliğini kaybeden yerler ormandan çıkartılıyor. Bu yasa gereğince, hukuk-çular ayağa kalktılar, dediler ki, "Bu orman arazisi, Hazinesinin arazisidir. Orman ida-resi, bunun üstünde aynen bir kiracı durumundadır. Mademki, kendisi kiracılıktan vazgeçiyor, arazinin Hazineye devri gerekir." Bu defa, orman davaları, onlara intikal ettiği için Hazine avukatları tarafından takip edilmeye başlandı. Fakat, altından kal-kılır gibi değil. Mahkemeler karar vermekte bir hayli sıkıntı çekiyorlar. 3-4 ay önce, bana Eyüp Mahkemesinden bilirkişilik için bir davet geldi. "Aman ille gel" diye ısr-ar ettiler. "Çünkü 8 yıldır yerin keşfini yapamıyoruz" dediler. "8 yıldır bilirkişiler kaçıyor - bende artık kaçıyorum- keşfini yapamıyoruz" dediler.

Şimdi, pazartesi günü bu kürsüden dinlediniz. Sayın Bakan dedi ki: "Yeni" bir yasa çıkartıyoruz. bugüne kadar ormandan çıkartılan yerler Hazineye veriliyordu. Bun-dan sonra, Hazineye verilmeyecek, kimin elinde bulunuyorsa ona verilecek." Aynı konuşmalar televizyonda da birkaç defa Tarım Bakanı tarafından yapıldı.

Bu konuşmalardan sonra, bilhassa İstanbul çevresinde arazi mafyaları dehşetle sü-ra-te geçtiler. Hepsi, köylüleri seferber etmiş vaziyetler. Yasa çıktığı zaman, "Elimde bir yer bulunsun" düşüncesiyle, ormandan arazi açıyorlar. İsterseniz, bizler de hep birlikte açalım. Yasa çıktığı zaman elimizde bulunacak. Ve bu fikre dayanarak İs-tanbul çevresindeki köy muhtarları, adi senetlerle arsa satıyorlar. Parsellemişler Ha-zine arazisini, orman arazisini, parselleri satıyorlar.

Acaba sayın parti yöneticileri, konuşmacıları bu konularda ne düşünüyorlar? Bu ya-
sa çıkacak mı? Çıkarsa, bütün bu facia devam edecek demektir. Teşekkürler.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Tokmanoğlu. Soruları çok kısa sorulmasını rica
ediyorum, 12'de sonuçlandırmak zorundayız. Buyurun efendim.

PROF. DR. AHMET AKSOY- Efendim, ben önce Sayın Ruşen Keleş'e Sayın Yi-
ğit Gülöksüz'e ve Sayın Mehmet Gölhan'a, Kurultayımıza katıldıkları, ilgi gösterdik-
leri ve böylesine bir katkı sağladıkları için teşekkür etmek istiyorum. Tabii, değerli
meslektaşımız Doktor Haldun Özen Beye de teşekkür ediyorum; ama, bunu ben ay-
nı zamanda onun doğal görevi olarak görüyorum.

Harita Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesinin hazırladığı diaları seyrettik;
ibretle seyrettik ve üzüntülerimiz çehremize, yüzümüze yansdı. Çok üzücü bir du-
rum; ama, bu üzücü durum bugünkü durum değil.

Değerli partilerimizin üst düzey yöneticileri aramızda bulunuyor. Şunu kabul etmek
lazım ki, bu çarpık gelişme, bugünün ya da dünün değil, çok daha eskilere uzanan
mazisi olan bir gelişme oluyor. Bu şekilde bir gelişmenin, sanıyorum nedenlerini
araştırdığımızda, bu doğrultuda bir millî politikamızın olmadığını söylemek, herhal-
de çok yanlış bir noktayı açıklamış olmak olmaz.

Şimdi, önce gecekondulaşma önlenemiyor. Önlenememesinin önemli bir nedenini
ben, bir teknik insan yaklaşımıyla, bu bölgelerdeki nüfusun oy potansiyeli olarak
görülmesinin önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum. Bu durum önlenmeli. Yani
gecekondulu bölgeleri, önce durdurulmalı, gelişmeleri durdurulmalı, sonra da ıslah e-
dilmeli, düzeltilmeli. Bu nasıl olacaktır?

Yine, kişisel görüşüme göre, üç fonksiyonun yerine getirilmesi gerekir. Bunlardan
birisini, millî bir politika izlemek, yani öyle bir politika ki, partileri bağlamasın ve
millette mal olmuş olsun. Sayın Keleş, "Halk sahip çıkmazsa, bu tür gelişmeleri ön-
lemek mümkün değildir" dedi. Halk nedir? Herhalde, burada bireysel karşı duruş
kastedilmedi. Halk, ancak örgütleriyle bu tür çarpıklıklara önlem aramaya çalışır.

Örgütler nedir?.. Önce fahri çalışan, çevreyi korumaya yönelik amaçları olan der-
neklerdir; sonra, meslek odalarıdır, meslek kuruluşlarıdır; daha sonra ve daha etkin
olarak siyasi partilerdir. Demek ki, siyasi partiler, kendilerini halk olarak görüp, bir
millî politika oluşturma yolunu bulmalıdır. Şahsen başka türlü bir çözümü olanaklı
görmüyorum.

Sonra kaynak yaratılmalıdır. Sayın Gülöksüz, arsalarda oluşan rantlardan pay alına-
rak, bazı önlemlerin gerçekleştirilebileceğini söylediler. Ben yine teknik bir insan ola-
rak, böylesine kapsamlı bir problemin bu kaynakla halledilebileceğini düşünemiyor-
um. Binaenaleyh, başka bir kaynak bulmak lazım.

Sonra, her şeyden önce, millî bir politika izlenmelidir dedik. Bu nasıl olacaktır? Sa-

yın parti idarecelerimiz, bu hususta da aydınlık getirirlerse, bu konuyu nasıl düşündüklerini açıklıkla ifade ederlerse, teşekkür ederim. Saygılarımla.

BAKAN- Teşekkür ederim. Tapu ve Kadastro Sayın Genel Müdürü Halim Çorbali, buyurun efendim.

HALİM ÇORBALI (Tapu ve Kadastro Genel Müdürü)- 1958'den itibaren bir uzman olarak çalışan bir kişiyim bu imar mevzuatı konusunda, onun için maziye de biraz değerlendirebiliyorum.

Arkadaşlar, gecekond u savaşı, daha doğrusu çirkin yapılaşma savaşı devam etmektedir. bu, bana göre hükümet politikalarıyla değil, doğrudan doğruya devlet politikasıyla, yani diğer bir tabirle millî bir politikayla gerçekleştirilmesi lazım gelir. Bu konuyu böyle yorumlamakta bence zaruret var.

Size iki örnek sunayım. Birisi, YANSEN, planını hazırlamış, büyük Atatürk'e sunmuş ve bir de sualle beraber, demiş ki, "Sayın Atatürk, bunu siz uygulayabilecek misiniz?". Tabii Atatürk o tarihte bu söze çok kızmış, kendisine böyle bir sual sorulduğundan dolayı; ama, ölümünden sonra işte Ankara'nın imarı malum.

Viyana'ya mesleki bir seyahat sırasında indirildik, dört tane yeminli mimar mühendis var, doğrudan doğruya Cumhurbaşkanlığına bağlı, onların vizesi olmadan Viyana'da bir çivi dahi çakılmıyor. Yani, olay böyle kademelere kadar yükselmiş bir konu. Tabii bunu dünya çapında ifade edebiliriz. Nitekim, Ankara'da bir ara böyle bir özel kuruluş vardı.

Bana göre, gecekondunun önlenmesi için özel bir kolluk kuvvetine veya diğer bir tabir yahut da o tabirin içinde, bir yapı polisine ihtiyaç vardır. Eğer, yasaların başarıya ulaşması isteniyorsa, bu gecekond u yapımını mutlaka bir kuvvet yoluyla önlemek lazım gelir.

Sözlerimin başında söylemiştim, gecekond u savaşı var; daha doğrusu çirkin yapılaşma, gayrimişru yapılaşma savaşı var. Bakın bunun altını çizerek söylüyorum, bir savaşı önlemek mecburiyetindeyiz.

İsviçre'de bir Amerikalı, Cenevre'de bir bina yapıyor. Sundurmasını uzatıyor. Belediye ihtar ediyor, "Bunu düzeltin" diyor; cevap yok. Sonra bir daha ihtar ediyor ve yine düzeltmiyor, İsviçre'de Amerikalının oturma hakkı elinden alınıyor. Yani, sonundaki icraat, bu yaşlıca adamı İsviçre'den atıyorlar.

Bu yapılaşma konusu sadece Türkiye'de sorun değil, dünyada büyük sorun. Bugün en gelişmiş şehirlere bakıyoruz, yanlarında gecekond u var. Bu son seyahatimde iki üç örnek var. Birisi Bombay'da. O zaman bizim gecekonduları tebrik etmek lazım; çünkü, orada evler teneke idi. Hon Kong gibi bir yerde, biliyorsunuz, 70-80 katlı binalar var, biraz ilerisine gittiğiniz zaman büyük bir gecekond u ve işin ilginç tarafı denize de sarkmış gecekond u, yani yerleşim yeri bulamayanlar denizde oturuyorlar. Çok ilginç, Kahire'de 8-10 katlı binaların üstünde gecekond u var. Orası sıcak olduğu için, gecekond uyu 8-10 katlı binanın üstüne yapmışlar. Buenos Aires'te gecekond-

duları yıkmak istiyor askeri idare; fakat, yerine daha çirkin bir gecekondu gelmiş aynı yerde ve aynı şekilde.

Demek ki, dünyada bu olay devam ediyor. Dolayısıyla, bunu hakikaten bir savaş olarak düşünmek lazım ve tedbiri de öyle almak lazım.

Tabii bizim Türkiye'deki örneklerle bakarsak, bir hisseli satışlar vardı. Bir ara ciddi yapılaşmayı teşvik eden yasal tedbirler alındı; ama, fiilen tedbir alındığını pek zannetmiyorum.

Daha ilavelerimiz vardır; ama, onlar şey oluyor. Sadece bir "KİOKS" diye bir kelime ürettik. Bunlar, muayyen mevzuatın baş harfleridir. KİOKS, Kamulaştırma, imar, orman, kadastro ve SİT alanlarındaki mevzuatın baş kelimelerini alarak, "KİOKS" diye bir kelime ürettik. Bu, doğrudan doğruya mevzuatı içeren ve mülkiyet hakkının özüne taalluk eden hususlardır. Bu yasalar, iyi ellerde uygulandığı takdirde, gerçekten gecekonduları önleyici ve normal yapılaşmaya dönen hizmetler verilebilir. Dikkat ederseniz, size, mevzuatı değiştirmekten ziyade o mevzuatın iyi şekilde uygulanmasını arz etmeye çalışıyorum.

Bu arada ormanlara ilgili konuya da -biraz cevap olacak ama, kusura bakmayın- biliyorsunuz, Anayasanın 169'ncü 179'ncü maddeleri 31.12.1981 tarihinden evvel yapılaşma olmuşsa ormanlar içinde, bu da bilim ve teknik bakımından Orman İdaresi tarafından belirlenmişse, yani artık orası orman niteliğini kaybetmişse bilim ve teknik bakımından; bunlar da yerleşme alanları doğurmuşsa, o taktirde verilebilir şeklinde bir hüküm vardır. Bugünkü yasa da aynı şekilde o maddeye istinaden hazırlanmış ve Meclis gündemindedir. Bu konuda da siyasi partilerde birleşme olduğunu da size arz etmek isterim teşekkür ederim

BAŞKAN- Teşekkür ederiz. Buyurun efendim, çok kısa olsun lütfen.

A.YÜKSEL AKIN- Efendim, her şeyin başında insan unsuru var. Gecekonducuyu, kanunu kuralı dinlemiyor, ama bu kanunu kuralı dinlemeyeni de, yine fiilen kanun ve kurallarla görevlendirilmiş kişiler var. Ben bir şeyi arz edeyim: "Gecekonduya oturacak kişiyi bulursanız, gecekonduyu da önlemeniz mümkün değil". Bu, eskiden beri söylenen bir sözdür. Ancak, gecekonducuyu ile gecekondu yapmayı önleyecek görevlilerin bir sorumluluğu var. Burada acaba bu -affınıza sığınarak söylüyorum- çirkin ilişkiyi de önleyecek hangi politikayı uygularsanız uygulayın, bunları, bu yasakları önleyecek kişileri, "Görevlilerin acaba bir ihmali var mı?" diye her zaman için aklıma takılır. Sayın Genel Müdürümün de belirttiği gibi yapı polisi veya arsa polisi, adına ne dersiniz deyiniz, bütün konuşmacılara " Bu görevlilerle, çok rijit tedbirler almak suretiyle önlenmesi en az mümkün mü?" diye sorum olacak.

BAŞKAN- Peki, teşekkür ederim. Buyurun Sayın Köktürk.

DOÇ. DR. EROL KÖKTÜRK- Teşekkür ederim. Ben de çok kısa dile getireceğim

Burada siyasi parti temsilcilerinin bu Kurultayda konuşuyor olmalarının, çağrılı olmalarının bir amacı var, bu amaç doğrultusunda da kuşkusuz kendilerinden beklediğimiz bazı mesajlar da var. Keşke iktidar partisinin yetkilisi de burada olabilseydi.

Kentleşme sorunları, artık siyasi kaygılarla politakalar üretilmesi gereken alanlar olmaktan çoktan çıkmış durumda. Yani, ülkede demokrasi sorunu ne ise, kentleşme sorunu da o önemdedir, buna inanıyorum. Bu anlamda da siyasi parti yetkililerinden özellikle şu anda konuşmacı olarak bulunan iki yetkilinin siyasi partisi, demokrasi konusunda bir deklarasyon yayınlamışlardı; acaba, böylesine bir deklarasyon kentleşme konusunda da gerçekleşecek mi? Yani, siyasi partilerimiz gelecekte, diyelim iki gecekondulu alanlarında ya da kentleşme konularında salt oy kaygılarıyla politika üretmemeyi, bir deklarasyonla bir centilmenlik anlaşmasıyla kabul edecekler midir? Bunu açıkçası ben, kendilerinden, yaşanabilir kentlerde yaşamak istediğim için bekliyorum, böylesine bir iletiyi burada almak isterim.

Bir diğer önemli nokta da, kentleşme gibi aslında tercihler açısından siyasi, ancak uygulamalar açısından teknik bir konuda bazı olayların Mecliste tartışılması sırasınca da bir mutabakatın, bir uzlaşmanın yaşanması gerekiyor ve çok iyi niyetli teknokratlarımız olduğuna inanıyorum; ancak, bunların hazırladığı projelerin Parlemantoda kabul edilmemesi gibi sonuçlar var. Tabii bizim teknokratlarımıza da bu anlamda bazı görevler düşmüyor değil. Fakat, burada şunu vurgulamak istiyorum, İsviçre'de yaşadığım bir örneği; biz de teknokratlar olarak, kendimize yönelik olarak konuşuyorum; ürettiğimiz projelerin, sonuna kadar Parlemantodan geçmesi için mücadele etmeyi de öğrenmeliyiz. Orada bir Genel Müdür, hazırladıkları bir projenin son aşamalarında idi, kendilerine sormuştum, ya Parlemanto kabul etmezse bu projenizi diye; "Hemen istifa ederim" dedi. "Biz teknokratlar olarak bunca mücadele edeceğiz, bir şeyi, teknik bir konuyu olgunlaştıracamız ve Parlemanto kabul etmeyecek; buradan çeker giderim" demişti ve Parlemantomuzun da şu andaki yapısının, tabii bu anlamda daha uygun bir yapıya gelmesi, teknokratlardan gelecek böylesine önerileri kabul edilecek bir olgunluğa ulaşması da bir diğer ciddi beklentimizdir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Buyurun efendim.

PROF. HÜSEYİN ERKAN- Efendim, ben, Sayın Köktürk'ün -farklı- mesajlarına bir ekleme yapmak istiyor. Biz de kendilerine birtakım iletiler yapmak durumunda-yız, özellikle uzmanlık alanlarımızla ilgili olarak; bu düşünce içerisinde bazı şeyler söylemeyi ben de istedim.

Bir defa, efendim, tarım toprakları konusunda daha önce parti yöneticilerimiz görüşlerini açıklamadılar. Sayın Başkan bir açıklık getirdi; ama, ben özellikle tarım toprakları açısından parti yöneticilerinin yaklaşımı nedir; öğrenmeyi arzu ediyorum. Özellikle dünkü konuşma sırasında duyduk; Sayın Hocamız ve şimdi parti yöneticisi Sayın Tansu Çiller, "Yakın bir gelecekte, Türkiye Ortadoğu'nun ürün ambarı olacak. Böyle bir işlev üstlenmek, böyle bir görev üstlenmek durumunda kalacak, buna

iyi hazırlanmalı" dedi. Böyle olunca, tarım topraklarımızın çok daha iyi kullanılması, ya da çok daha korunması çabası içerisinde olmamız gerekiyor. Bu açıdan, özellikle parti yöneticilerine, ben hem bir ilerde bulunmak, hem de aynı zamanda onların görüşlerini ve biraz daha pekiştirerek görüşlerini tespit etmelerine katkıda bulunmak istiyorum.

Efendim, bununla beraber, Türkiye çapında belki bir arazi kullanım planlaması düşünülmelidir diye de düşünüyorum.

İkinci bir konu, Şerefiye Vergi diye Sayın Başkan belirtmişlerdi. Aslında, bunların temelinde yatan bir başka konu olmalı. Batı ülkelerinde görüyoruz, değerlendirme haritaları yapıyorlar. Özellikle belki kadastro, değerlendirme işlevini, değerlendirme görevini üstlenebilirse, planlama ve plan uygulama açısından belki çok daha kolaylıklara, bugünkü 18 uygulamalarında karşılaşılan sorunların da belki daha adil çözümüne ulaşabiliriz diye düşünüyorum. Acaba, bu konularda partilerin bir politikası var mı; öğrenmeyi istiyorum.

Bir de üçüncü bir nokta olarak, mesleğimiz açısından özellikle Haldun Özen arkadaşım vurguladı; sağlıklı bir kent yönetiminin temelinde gayet tabii kent bilgi sistemi olmalı; bazını, altlığını, temelini harita kadastro verilerinin oluşturduğu bir bilgi sistemi olmalı. Yeni yeni biz bu konulara giriyoruz; ama, bir ileti kabul etsinler sayın yöneticilerimiz, böylesine teknik imkânlar var. Bu imkânlar için belki katkılar veya programlar düzenleme, yani oluşturma programları açısından benim kendilerine bir iletim diye kabul etsinler. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim. Buyurun efendim

NAİL GÜLER- Ben, genelde sorumu Sayın Gülöksüz'e yöneltmek istiyorum.

Kentlerde arsa üretimi, gecekondulaşma ve yapılaşma özellikle büyük kentlerde büyük bir sorun haline geldi. Şimdi, sivil toplum örgütleri olarak, yerel yönetimler olarak, kamu kurumları olarak gerçekten görevleri yerine getirmekte büyük zorluklar çekiliyor.

İstanbul örneğine bakıldığında, 1980-1984 yılları, yani askeri dönemin işbaşında olduğu yıllarda, yapılaşma, gecekondulaşma yok. 1984 yılında, 2981 sayılı Yasanın çıkmasıyla birlikte, özellikle İstanbul'da, gecekondulaşma, artı kaçak yapılaşma son hızla başladı ve devam ediyor.

Özellikle 2981 ve 3290 sayıların Yasaların belli çerçevesi var. Sorunlar da var. Bu yasaları yerel yönetimler uygulasalar bile karşılarında belli sorunları görüyorlar. Örneğin, Hazine arazilerinin belediyelere devredilmemesi, yani 775 sayılı Yasanın 3 üncü maddesi sanıyorum, Tapu Sicil Müdürlüklerince belediyelerin talepleri geri çevriliyor. Bu nedenle, belediyeler, özellikle İstanbul'daki birçok belediye sıkıntı yaşıyor.

Şimdi, ayrıca ıslah imar planları, 2981 sayılı Yasa sonucu ıslah imar planı yapıyor

belediyeler. Yine, buradaki oluşan Maliye Hazinesi, Vakıf arazileri ve özel idareye bağlı araziler üzerindeki gecekondlu sahiplerine tapuları verilemiyor. Belediyeler, sadece kendi parselleri üzerindeki yapı sahiplerine tapularını veriyorlar. Yine bu ıslah imar planlarının uygulanması sağlanamıyor. Bunun yanı sıra, şimdi çıkan bu iki Gecekondlu Kanunu ve İmar Affı Kanunları, aslında gecekonducunun belli sorunlarını çözmeye yetmiyor; birbiriyle çelişkili birçok maddesi var, haliyle de gecekonducu yine çözümü başlangıçta olduğu gibi, kaçak yapılaşmada buluyor. Bunun için de yapı polisi önerisi var. Bugün belediyelerde zabıta kuvvetleri var; ama, önleyemiyö. Yani, eğer uygulayıcılar, yasanın belli maddelerini gerçekten iyi niyetli olarak uygulamaya koymuş olsalar, ben inanıyorum ki, polisiye tedbirlere gerek kalmayacak. Yani, yapılaşma düzenli şekilde sağlanacak. Onun için, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, bugün yüzde 80 dolayında yerel yönetimlerde iktidar. Sizin, 2981 sayılı Yasayı uygulama noktasında belediyeleriniz farklı uygulamaları var. Bir bütünlük sağlamayı düşünüyor musunuz? Örneğin İstanbul'da 19 ilçede ayrı ayrı uygulama var. Arsa üretimi konusunda, konut üretimi konusunda farklı uygulamalar var. Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Mesken ve Gecekondlu İşleri Müdürlüğü, 775 sayılı Yasaya göre kurulmuş olan müdürlük, atıl durumda tutuluyor, işlevlerini yerine getirmiyor. Yani, sizin parti programınız doğrultusunda bu kurumları işler hale getirmenizi nasıl değerlendiriyorsunuz; onu öğrenmek istiyorum.

İkincisi de, konut üretimi konusunda birçok toplantılarda dile getiriliyor; Avrupa'da büyük ölçüde kiralık konutların yaklaşık yüzde 40, 50 veya 60 dolayında olan bölümleri belediyelerin elinde. Bugün büyük şehirlerde bu projeler var mı? Yani, artık kira sorununu çözebilecek ve artık bu sorunu çözdüğünüz zaman gecekondlu sorununu belli bir ölçüde denetlemeniz de mümkün olacaktır sanıyorum. Bu konuda büyük şehirlerde, özellikle siz yerel yönetimden sorumlu bir Genel Başkan Yardımcısı olduğunuz için, bir projeniz var mı, büyük şehirlerde bir birliktelik sağlayacak mısınız? Çünkü, farklı uygulamalar var.

Bir de, şu olay var: Sayın Hocam belirttiler; Orman alanlarında -bugün yoğun bir şekilde İstanbul'da birçok ilçe belediyelerinin sorunu- yapılaşma var. Orman alanlarından tamamen çıkmış durumda. İmar Affı Yasası da bu işi çözümleyemiyor, 775 de çözümleyemiyor, 3194 de çözümleyemiyor. Ben, sayın parti temsilcilerinden şu öğrenmek istiyorum: Yani, siz gittikçe daralan, yağmalanan bu toprakların artık şekilleri belirlendi, yani belediye, Hazine parselleri ve orman alanları yağmalanıyor. Bunun önleyici tedbirleriniz neler? Hangi projeleri siz halkın önüne neler sunacaksınız ve neler bekliyorsunuz bunlardan; bunların yanıtlarını öğrenmek istiyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN: Teşekkür ederim. Efendim, 12.00'de bütün toplantıyı sonuçlandırmak gerekirken, 12.00'de soruları bile bitiremedik. İzin verirsiniz, arkadaşlarımıza söz hakkı tanıyayım., beş on dakika içerisinde onlar sorulara yanıtlarını özetlesinler. Buyurun Sayın Gülöksüz.

YİĞİT GÜLÖKSÜZ- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben, ikinci bir tur konuşma, olacak, ondan sonra sorulara açacaksınız zannediyordum, o yüzden 10 dakikaya herhalde sığdırmaya çalışacağım gene, de; fakat, soruları cevaplandıracağım bana dönük olanları. Fakat, bir iki şeyi hiç olmazsa kısaca söylemeliyim.

Biz, önümüzdeki yıllar içinde gerçekten bu konularla ilgili sadece yüzeysel, işte bunlar çirkindir, yahut bunlar dursun... 1948'den beri benim bildiğimiz 11 kere af yasası çıkarıldı. Bu şu demek: Her bir yasa, şimdiye kadarkileri affediyoruz, ama bundan sonra bu iş düzelecek, bundan sonra yapılmayacak, son defa affediyoruz...

40 yıldır 11 kere af yapıldı ve bu gidişle 40 yıl daha böyle gider. Onun için, burada gerçekten bu ihtiyacı karşılamak zorundayız. Öyle bir ihtiyaç varsa, bu yapılacaktır. Bunu ne merkezi yönetime verseniz önler, ne şu ne bu; böyle bir ihtiyaç var. Türkiye ekonomisinde ne değişti de bu ihtiyaç kalktı? Ne değişti?.. Gelir farklılıkları giderek artıyor. Alt gelir gruplarının, alt orta gelir gruplarının, hatta orta gelir gruplarının konut edinebilmesine imkân var mı? 40-50 milyon lira, en mütevazî bir kooperatife girseniz, 36 ay süre ile ayda 1 milyon lira, bazı aylar da 2 milyon lira ödemek zorunda değil miyiz? Hepimiz yaşıyoruz bunu. Peki, bunu ödeyememek durumunda olanların durumu ne olacak? Bu ihtiyacı karşılamak zorundayız. Bu, bir görsel mesele değildir, Türkiye'de her karara her insan gittikçe daha fazla karışacak. Bu katılımcı demokrasi, çoğulcu demokrasi; bunlar olacaktır. Belediyelerin polisiye tedbir kulanmasıyla çözülemez.

Çözmek konusunda bizim teknik çalışmalarımız var. Mesela Ankara'da belirli bir arsa arz ettik; 15 bin konutluk arsa... Ben bunu biraz uzun anlatmak istiyordum; fakat, şimdi kısa kesme zorundayım Elvan Köyde, 775 sayılı Yasaya göre 7 bin 300 konutluk arsa ürettik. Altyapısı inşaa edilmiş durumda. 108 milyar liralık yatırım var ve burada 775 sayılı Yasa gereğince 1 milyon lira peşin 11 ay ödemesiz, ondan sonra 9 yıl ayda 100 bin lira ödeme ile -ki bu iki üç sene sonra hiç mertebesine inecektir- arsa veriyoruz. Bu, mafyanın İstanbul'da sattığı fiyatın dörtte biridir, arsa olarak, Yani, başkasının arazisini altyapısız olarak, yasa dışı olarak dört misli fiyata satıyor. Ankara'da bunu böyle yapıyoruz. Şimdi Ankara'da mafya oluşmuyor. Niye oluşmuyor? Çünkü, bu imkân var.

Ayrıca, Karapürçek ile ilgili olarak bir şeyimiz var. Karapürçek'te yaptığımız gecekonduculara tam anlamıyla kendi yaptıkları gibi, altayapı yapıları olarak arsayı veriyoruz, altyapısı var; arsalar var imarlı. İnşaatını bitirdiği zaman da, kendisi yapabilir, yaptırılabilir, proje var. Şu anda böyle 1010 tane parselimiz var. İlkbaharda'da bununla ilgili işlere başlayacağız. 660 tane de kiralık konut var. Her projemizde be-
lirteceğiz.

Bizim ilke olarak, Sosyaldemokrat Halkçı Parti olarak biz şunları şey yapıyoruz; bu projeler, onun deneysel ve öncü projeleridir. Bir kere, kentleşmeyi mutlaka ucuzlat-

malıyız; çünkü, biz bütün parayı altyapıya veya kentlere harcayamayız. Bizim, sanayileşmek gibi çok temel bir hedefimiz var. Sanayileşme ile kentleşme arasında kaynakları bölüştürmek durumundayız. O yüzden, kentleşmeyi mutlaka ucuzlatmak zorundayız. Bunun bir bileşeni arsadır, bir bileşeni altyapıdır, bir bileşeni yapı olarak konuttur veya sanayi alanındaysa sanayi yapılarıdır. Bunlarla ilgili olarak yaratıcı, buluşçu önemli çalışmalar yapmak zorundayız. Önümüzdeki yıllar için, herkesin buna kafa yorması lazım. Sizin Meslek Odanız da, bizim Meslek Odamız da bu yönde, gerçekten büyük bir atılımı gerçekleştirmek zorundadır. Kentleşme maliyetini düşünmeden, gecekondulu ve imarlı kesim gibi iki kesimin bütünleştirilmesi, entegrasyonu, teke indirilmesi mümkün değil.

Çok açık olarak şunu söyleyeyim: Orman içine girmek, bilmem ne yapmak... Gayet tabii, yasa dışı bir çabayı övüyor veya engellenemez demiyorum; ama, belediyelerimiz mesela İstanbul'da istiyorlar; merkezin, yönetimin görevidir, yani onunla ilgili, güvenlik güçleri onlara bağlıdır ve onlar gidiyorlar ve geri geliyorlar. Bir mücadeleyi göze dahi almıyorlar veya o şekilde kendi haline bırakılıyorlar. Neden olduğunu tam olarak araştırmış ve burada açıklayacak durumda değilim; ama, belediyenin burada yapacağı bunu bildirmektir ve kolluk kuvvetlerinin de, güvenlik güçlerinin de bununla ilgili işlemi yapması gerekiyor. Yapmıyorsa belediye, yani zabıta gücünü bir güvenlik gücü gibi kullanamaz.

Şimdi bizim birkaç ilkemiz var: Bir tanesi, biz kentleşmeden mutlaka kentlileşmeye dönmek. Artık, yani bunun kalitatif tarafına da dikkat etmek, yani sadece bir nüfus yığını değil; ama, orada yaratıcı bütün düşüncelerin geliştiği, herkesin kendi çağını gerçekten yaşadığı bir eğitim alanı, bir eğitim mekânı -her boyutuyla, çok kısa olarak söylüyorum, anlaşılabileceğini umarak- ama kentleşmeden kentlileşmeye geçme zamanı gelmiştir. Bununla ilgili her şeyi yapmak gerekir. Bunun içinde alt kültürlerin mozayığının oluşturulması da vardır, onların yaşatılması; ama, onunu üzerinde de bir metropoliten büyük şehir, bir evrensel kültürün de geliştirilmesi gerekir. Bunun için de, tabii bu gecekondulu ve diğer alanlar, bunların entegrasyonu falan da, bunun içine giriyor.

Şimdi, bütün bunlar nasıl yapılabilir? Bütün bunlar, gerçekten değiştirmekle olacak gibi görünmüyor. Gerçekten önemli bir iş. Yeni bir imar düzeni espirisi içinde ve düşünün, belediye şu anda siyasal gündemde, Belediye Yasasının değişmesi var, İmar Yasasının değişmesi var, Çevre Yasası gündemde, çevre ile ilgili konular hasas bir şeyde. Merkezî yönetimle, yerel yönetim ilişkileri gündemde. Bütün bunların teker teker yasa değişiklikleri halinde getirilmesi yerine, gerçekten bir çerçeve yasa koyup, bu çerçeve yasanın içinde bazı yasaları yeniden tasarlamak daha doğru olur diye düşünüyoruz.

Şimdi, bizim için çözüm demek -hangi konuda olursa, olsun- toplumun her kesimi için çözüm değildir. Onun için, burada önümüzdeki dönem içinde her soruyu sorarken, bu kim için çözümdür, kimler için çözüm değildir. Mutlaka alt grupları, alt kül-

türleri, yeni gelenlere, bunların şehre uyum sorunlarını daima içinde bulunduran çözümlere itibar etmeye devam edeceğiz.

Ben tabii, bu merkezi düzeyde bu sorunların tam anlamıyla sahipsizliği konusuna tamamen katılıyorum. Daha önceleri merkezi düzeyde bir sahipli bakanlık vardı, yasa vardı; fakat fon yoktu, kaynak yoktu. Şimdi, kaynak, fon yönetimi kuruldu. İyi, kötü bir yasa var. Bu sefer merkezi düzeyde sahiplik ortadan kaldırıldı. Biz Kentleşme ve Konut Bakanlığı olarak bir bakanlığı, iktidara geldiğimiz zaman kurmayı açıkladık, taahhüt ettik. Bu bütün boyutlarıyla, şu bütün konuştuğumuz meseleleri içine alacak bir alandır. Merkezi düzeyde böyle bir organın olması, yerel yetkilerin toplanması anlamını taşımaz. Merkezde yapılacak işler var, yerel düzeyde yapılacak işler var. Aralarında anlamlı bir iş bölümü ve bu anlamlı iş bölümüne dayalı bir güç bölümü oluşturmak gerekir ve şunu söyleyeyim: Bunlar büyük işler. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında ciddi bir işbirliği olmadan çözülecek işler de değil. Her ikisinin de yapacağı işler var; ama, şimdi yapılan nedir? Yani, ben bu konularda çok fazla şey yapmıyorum; çünkü, sayın İktidar Partisi temsilcisi burada olsaydı, başka şeyler de söyleyecektik. Ama şunu söyleyelim. Merkezi yönetim şu anda ne yapıyor? Merkezi yönetim, merkezi yönetimin yapacağı işleri yapmıyor; belediyelerin yapacağı işlere el atıyor. Herkesin kendi işini yapması halinde tabii, çok daha başarılı olur diye düşünüyorum.

Burada hem kaynak, hem fon, ki biz ona kentsel gelişme fonu olarak, bizim parti önerisinde, toplu konut fonu değildir, kentsel gelişme fonudur ve içine pek çok kentle ilgili başka gelişme meselelerini de kaynaklandırma yapmaktadır. Kentsel gelişme fonu, yasa ve merkezi düzeydeki sahipliliğin sağlanması koşuluyla iyi bir başlangıç olabilir.

Bu konuda merkezi yönetimin yerel yönetimlere -yani, eğlenceli bir hikayedir- aktardığı yetkileri, tabii teker teker geri aldı. 247 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle ile merkezi yönetim belediyelere yetki devretmişti. Ondan, zannediyorum 2 ay yahut 3 ay sonra 250 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile devrettiklerinin belirli bir kısmına kısıt getirdi ve 2 veya 3 sene için bunlar gene merkezi yönetimindir dedi. Arkasından bu iki Kanun Hükmünde Kararnameyi yasa haline getiren yasayla bu süreyi 5 yıla çıkardı. Arkasından 429 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle, bunu 2000 yılına kadar uzattı. Tabii, Anayasa Mahkemesi iptal etti başka; ama, bu merkezdeki yetkilerin belediyelere devrinde, şu andaki Hükümetin ne kadar, ne düzeyde samimi olduğunun bir göstergesidir. Belediyeler, seçimle başkalarının eline geçtikten sonra, bütün yetkileri alıp tekrar merkezi yönetimin elinde toplama.

Yeni İmar Yasasıyla ilgili değişiklik önerilerine de karşıyız. Yani, kendisi bu sorunu çözemediği zaman onun yüzeysel bir analizi veya algılaması sonucu yetkileri alıp başka yere aktarmakla falan olmaz. Bu şekilde belediyeler de gelişemez, oradaki kapasiteler de gelişemez. Ayrıca da, Türkiye'nin artık bugünkü demokratikleşme düzeyinde, merkezi yönetimde bunları kolay kolay uygulayamaz. Elinde yetki olur, o etkiyi uygulayamaz. Her yasayı uygulayabiliyor mu?

Eryaman'da biz, orta, orta üst gelir grubu için farklı programlarla piyasaya 7100 tane arsa çıkardık. Çünkü, toplumun her kesiminin ihtiyacı var ve herkesin tabii, farklı şeylerle. Mesela, buradaki fiyatlar, arsa fiyatı olarak altyapılı, bu da altyapılıdır. Kişi başına 26 metrekare yeşil alan, yani bunlar çevre ile ilgili bir özelliği de olan, yani, toplu konutlarda bir adım daha farklı bir uygulamadır ve değişik ödeme programları var. Konut başına arsa fiyatları 6 milyon ile 20 milyon arasında değişiyor. Bununla şunu söylemek istiyorum: Yani, bu konuda piyasaya bunları sunmak zorundasınız, ki bunları sunmadığınız zaman, birilerine "Sen orada yapma, burada yapma" diye-miyorsunuz; ama, bunları yaptıktan sonra gidip gecekonduyu önleme imkânı vardır. Mesela, şimdi gecekondyu yapmak veya bunun için bir gecekondyu arsası almak için piyasaya çıkan bir insanın cebinde 2 milyon lira olması gerekli. 2 milyon lira vermeden başlayamıyor. Biz diyoruz ki, "Gelin burada 1 milyona, altyapısı olan, inşa edilmiş altyapısı olan -yani proje değil inşaata ertesi gün başlayabileceği bir alanı veriyoruz. Şimdi bununla orada polis bulundurabilirsiniz ve durdurabilirsiniz; çünkü, böyle bir imkânınız var. Biz bunu deneysel olarak getiriyoruz. Mesela, Ankara'da mafya oluşmuyor, İstanbul'da oluşuyor. Şimdi ne yapıyoruz? İstanbul'a 7 tane benzer alanda çeşitli, şu söylediğimiz çeşitlilikte, toplumun her kesimine hitap eden, her kesimin ödeme imkânlarıyla uyumlu ve Türkiye'nin ekonomisiyle uyumlu bir şekilde toplu konut projeleri İstanbul için de geliştiriyoruz.

Bir de bu Dikmen Vadisi Projesinden bahsedeyim. Bu, gerçekten bir şehir içi yeni-leştirmedir ve burada yaratılan rantla hem içinde oturan 2000 gecekonducuya konut sağlanmaktadır ve arkasından da 100 hektarlık, yani Seğmenler Parkını bilirsiniz, o-nun 25 katı kadar bir yeşil alan, içinde gölleriyle vesairesiyle, bir teknoloji ve kültür parkı oluşturuluyor, 6 kilometrelik bir vadidir ve yeni şehre strüktür veren bir şey. Bununla ilgili olarak da, aşağı yukarı 200 milyar lira kadar da para, yani paranın kal-ması bekleniyor. Bununla da, sosyal ve kültürel tesislerin yapılması planlanıyor.

Bir iki soruya cevap vermek istiyorum. Bir tanesi, bu kiralık konut üretimi, bunlarla ilgili olarak çeşitli belediyelerimizde zengin bir deneyim birikimi var. Belki, bunlar kitap haline getirilmedi, derlenmedi, toplanmadı; ama, hiç olmazsa 50 kadar büyük belediyemizde, gerçekten çok değerli bir bilgi birikimi var. Bunları ilkbahar sırala-rında, bütün bu deneyimleri, belirli bir sistematik içinde toplayıp meslek kuruluşları-na aktaracak bir toplantıyı Ankara'da yapmayı planlıyoruz; çünkü, buralarda bir şey-ler yapılıyor. İyi yapılıyor, kötü yapılıyor, şu kadar iyi, bu kadar kötü, fakat yapı-lıyor, uygulama var. Büyük bir baskı altında uygulamalar yapılıyor. Hatalarıyla, se-vaplarıyla ile bunları bir gözden geçirip değerlendirmekte yarar olacak.

Doğrusu, ben şundan yana değilim: Bir bütünlük sağlamak, evet; ama, 650 tane be-lediyenin 650'sinde uygulacak şeyler çerçeve olarak verilebilir. Nitekim, biz bir ge-nelgeyle bunu belirttik, 18 tane kural önerdik; ama, onun dışında bırakalım o zengin çeşitliliği görelim; çünkü, yerin koşulları farklı, siyasi karar koşulları farklı, coğraf-

yası farklı, sosyal yapısı, belki etnik yapısı farklı. Bunlarla ilgili çözümlere bir bakalım. Bence, büyük bir bilgi birikimi oralarda oluyor ve buna bir yandan yerel yönetimleri, merkezi yönetime karşı savunurken, bir yandan da partiyi bir merkezi umumi gibi, "İşte şunlara yapılacak, öbürleri de yapılmayacak" gibi bir tavra sokmak istemiyoruz. Genel bir çerçeveyi zaten vermiş bulunuyoruz.

Profesör Tokmanloğlu'nun söylediği mesele ile ilgili olarak, eğer Anayasa Mahkemesine biz o konuda gitmediyse, ben bugün öğleden sonra bunu Merkezi Yürütme Kuruluna getiririm; eğer biz bunu Türkiye Büyük Millet Meclisine getirmediysek, ben Mecliste değilim, o yüzden bu meseleyi yakın izleyemiyorum; eğer getirmediysek, bu konuda da milletvekillerimizi ve bu konudaki gölge bakanımızı görevlendireceğimizden emin olabilirsiniz; çünkü bu çok açık bir şey. Benim tahminim, bu konuda bir girişim yapılmıştır; ama, yapılmadı ise, tabii Partinin çok açık bir görevidir.

Biz mesela, 4 mimar her şeye karar versin bunlara karşıyız. Katılımcı bir ortamda oluşan otorite bunlara karar versin; ama, yani tabii belirli bir kesimin, belirli bir grubun, belirli bir sınıfın değer yargılarına göre ve onların baktığı pencereden görülen manzaraya göre insanların bu şekilde, biz buna tamamen karşıyız. Yani, biraz, çok estetik olmayabilir; ama, toplum geliştikçe o da düzelir. Şehirleri korurken toplumu ve insanları da kaybetmemeliyiz.

Demokrasi için SHP ile DYP'nin yaptığı işbirliği, bize göre, her temel önemli konuda, eğer gerçekten bu parti programları ve bu partilerin ve onların yetkili organları olaylara benzer şekilde bakıyorsa, gayet tabii olabilir; ama, ben şunu da söyleyeyim: Bu konularda da, diğer koularda da çeşitlilikten kaçmamak lazım, yani çoğulcu, katılımcı, çeşitliliği muhafaza eden, değişik kültürleri içinde muhafaza eden, farklılıkları da muhafaza etmeliyiz. Yani, böyle bir millî birlik beraberlik gibi her şeyi derleyip toplamakla olmaz, bu partiler niye var? Çünkü, birbirlerinden farklı kesimlerin, farklı özlemlerini ifade ediyorlar ifade ediyorlar da, onun için var. O yüzden, biz belirli konularda eğer bu özlemlerde ve yöntemlerde bir birliktelik varsa, bunlar zaten bir araya gelmektedirler, demokrasi gibi çok temel bir platformu sağlamak için; ama, bence, o konularda fazla zorlamamak da veya sorunların çözümünü ancak, öyle bir tek yönetim olacak, o tek yönetim Türkiye için bir tek kural koyacak, o kurala da herkes uyacak... Hayır, biz çeşitlilikten, renklilikten, çoğulculuktan yana bir yöntemi benimsemiş bir partiyiz.

Ben hepsini cevaplandırmadım; ama, artık herhalde vakit kalmadı.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Gülöksüz. Sayın Mehmet Gölhan, buyurun efendim.

MEHMET GÖLHAN- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli arkadaşlarım; görülüyor ki, gerçekten şehirleşme çağımızın vazgeçilmez bir olgusu ve aynı zamanda bir sorun olarak da karşımıza çıkıyor. Tabii sosyal yapının bir gereği olarak da, şe-

hırleşmeden kaçınmak mümkün değil; ama, maalesef sorunları zamanında çözemediğimiz için bunlar kartopu gibi, çığ gibi büyüyüp gidiyor. O nedenle, mutlaka tekrar ediyorum, Devlet olarak bazı tedbirleri almak zorunluluğunu hissediyorum. Tabii, Devletin yapacağı birçok şeyler var, sosyal ve fiziki altyapı standartlarını sağlamak, en azından sağlık ve çevre şartlarına riyaet ettirmeyi temin etmek tabii güzellikler, tabii değerler, kültürel varlıkların korunması, Devletin yapacağı işlerden bir tanesi olmalıdır diyorum. Tabii ki, nüfus devamlı yoğunlaşıyor kentlerde, şehirlerde; çevreyi kirliletmeyen ve tabiatı koruyan bir şehirleşme ön planda tutulmalı Devlet tarafından diyorum ve mutlaka, gayet tabii ki, zaten yapıldığına inanıyorum. Tarım toprakları, gayet tabii ki, en değerli varlığımızdır tarım, korumak hepimizin görevi; ama eğer biz yerel yöneticiler olarak veya Devlet olarak, vatandaş akınının önüne geçemediğimiz sürece, onlara yer gösteremediğimiz sürece, Devlet olarak planları zaminında uygulayamadığımız sürece, vatandaş topraklarını parseller ve arzu ettiği şekilde yapılaşmaya terk eder. O itibarla, mutlaka ve mutlaka bir öne geçerek, bu akının önünde diyerek, biraz evvel Sayın Gülöksüz'ün de dediği gibi, vatandaşa benim de konuşmamda bahsettiğim şekilde, ilk konuşmamda, altyapısı hazır, projesi hazır arsaları vererek oraya doğru yönlendirmek de yarar olur. Başka türlü bu şeyin içinden kalkacağımıza inanmıyorum.

Nüfus göçü devam edecektir. Değerli arkadaşlarım, şu anda yuvarlak hesap, Türkiye'de onsekiz buçuk milyon çalışan nüfusun yüzde 50'si tarım sektöründe çalışıyor. Kalkınmış ülkelerde bunu görmezsiniz. Yüzde 3'e kadar inmiştir, tarımda çalışanların nüfusu. Bu yüzde 50, önümüzdeki 2000'li yıllarda mutlaka yüzde 15'lere, yüzde 10'lara inecek. Bu da kentlere göç edecek. Gelişmenin gereği bu; ama, bununla ilgili, onun için ben dedim ki, millî bir istihdam planı hazırlamak lazım, millî bir konut planı hazırlamak, buna göre yönetmek lazım durumu. Aksi takdirde, İstanbul, Ankara, İzmir; nüfusun yüzde 50'sini 2000 yıllarda yığın buralara, herkes aç, sefil, perişan, altyapısı çarpık, olgunlaşmamış bir kentleşmeden kurtulmalıyız. Onun için yaygın sanayiden bahsettim. Sanayiye yaymak lazım, istihdam politikası içerisinde bu vardır, nüfusu yerinde tutamazsınız, kayacaktır. Yine şehirleşme olacaktır; ama, onu Anadolu'nun belirli ilçelerinde, belirli yerlerinde tutmak lazım. Tutmak için de, iş sahası açmak lazım.

Şimdi, anlıyorum ki, tabii hemen hemen değerli arkadaşlarımız hocalarımız da görüşlerini ifade ettiler. Millî bir birlikten bahsedildi, müşterek bir tavırdan, bir millî politikanın üretilmesinden bahsettiler. Ee, doğrudur, ben de zaten onun için millî bir istihdam politikasından bahsettim. Gayet tabii ki, partilerin kendi programları gereğince birtakım detaylarda farklılıklar olacaktır; ama, hedef, gerçekten güzel bir istikbal, güzel bir kentleşme ise, her türlü sağlık şartlarına uyan, partilerin birleşmemesi diye bir şey bahis konusu olamaz. Aynı görüşü paylaşıyoruz; ama, bunu demokratik rejim ile aynı kefedede tutmamak lazım. O, hepimizin temel varoluş nedenimiz, bir yaşam tarzımız, ondan geri dönmeyiz. Onun için muhalefet partileri müşterek bu deklarasyonu açıklamak durumunda kalmıştır.

Şimdi, önümüzdeki 5 sene, bu kentlere nüfus dolayısıyla, aşağı yukarı 1 milyon 700 bin konuttan bahsedilir. 1 milyon 700 bin konut yapılacak 5 sene içerisinde. Geçtiğimiz 5 senede ne oldu? Devamlı 600 bin konuttan bahsedildi. "600 bin konuta kredi verdik." Tamam; ama, 7 sene geçti, daha 600 bin konut bitmedi. Tabii, biz iyi niyetle diyelim ki, senede 200 bin konut bitecek, 250 bin yapar, en iyimser tahminle. Gene de, 500 bin açığımız kalır. O itibarla, konunun büyüklüğünü, vüsatını, azametini belirtmek bakımından bu rakamları vermek istedim. Ondan sonraki senelerde, ilk 10 senede -arkadaşlarımız belirtti, doğrudur- kentlere 15 milyon nüfus göç edecek; ama, bunların barınma imkânlarını sağlayamazsak, yine aynı sıkıntılara düşer oluruz.

Şimdi, imar planlarında, 3194 sayılı Yasa Meclistedir; bu doğrudur. Hakikaten, Sayın Başkanımızın da belirttiği gibi, bu yasada imar planlarında düzenleme şeyi olarak yüzde 35 pay alınıyor, şimdi o, yüzde 40'a çıkarılıyor. Ama, hocam kusura bakmasın, ben hocamla aynı görüşte değilim; hocam bunu bir iyimserlik olarak, yani bundan memnun olmak şeklinde bahsettiler. Yalnız, buraya ilave yapıldı. İlave nedir? Sağlık ocakları, okullar; ilkökul, ortaokul da eklendi yüzde 40'ın içerisinde. Yani, bunu nazari itibara alırsak, esasında yüzde 35'in de gerisine düşmüş oluyor. Binaenaleyh, yüzde 35 kâfi değil, bunu yüzde 50'ye çıkarmakta yarar olur kanaatini taşıyorum.

Değerli arkadaşlar, tabii orman konusu her zaman içimizi yakan bir mesele; ama, sadece orman varlığı olarak da, sadece maddi yönden de meseleye bakamayız. Orman köylüsünün durumunu da burada düşünmek durumundayız. Meseleyi bir sosyal yaklaşımla ele almakta yarar görürüm. Şu anda dahi aşağı yukarı orman içinde ve orman kenarında yaşayan 10 milyon vatandaş var. Bu 10 milyon vatandaş ormanla iç içe, haşır neşir. Bu 10 milyon vatandaşın bir kısmı gerçekten, belki 50 sene, 100 sene bu toprakları çalıştırıyor, işliyor. Bunları da ayırmak lazım. Binaenaleyh, orada iki tane orman ağacı var diye, hakikaten 50 senedir bu topraklar işleniyor, bir zilyetlik meselesi varsa, bunu da, bu orman sahasıdır diye vatandaşın elinden alınmasına taraftar değiliz. Gayet açık söylüyorum; ama, ormanın da tahrip edilmesine hiçbir zaman taraftar olmadık, olmayacağız da.

Yani meseleyi tek taraflı, tek boyutlu ele almamak gerektiğini vurgulamak için bunu söylüyorum. İki taraflı bakmak lazım meseleye. Ne ormanın hakkı yenmeli, ne vatandaşın hakkı yenmeli. Adalet ne ise, o uygulanmalıdır diye cevaplandırmak istiyorum sayın hocamızın yönelttiği soruyu.

Değerli arkadaşlar, 1970'li yıllarda gerçekten, o günün aktüel konusu, bu çarpık yapılaşmaya neden olan gecekondulaşmanın yapı polisiyle önleneceği kanaati yaygındı ve yine ben de bu kanaati paylaşıyorum. Hakikaten, yapı polisi bugünkü kadar, hiç olmazsa hızlı gecekondulaşmayı bir ölçüde önleyecektir diyorum. Yüzde yüz uygulanmazsa, yüzde yüz olmasa da, hiç olmazsa yüzde 70'de başarı sağlasa, başarı başarıdır. Ancak, hakikaten, yine arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, yasaları siyasi otori-

teler tam olarak uygulasa, bu yapılaşma biraz azalır. Nitekim, işte askeri dönemlerde, tabii ki, orada demokrasi yok, orada söz hakkı yok, o dönemde konuşma hakkı yok; o dönemde sürgün var, o dönemde baskı var, otorite var; gayet tabii, böyle bir dönemde vatandaş haliyle, hem konuşmadan korkuyor, hem yapı yapmaktan korkuyor, çekiniyor. Ama, ben diyorum ki, kesinlikle polisiye tedbirlerle bu işleri önlemek oldukça zor. Ne zor? Yapı yapmak için ona mani olması bakımından demiyorum, gücü önlemek zor, göç olayını da önlemek zor. Onun için mutlaka başka tedbirlerle sosyal, ekonomik tedbirlerle konuya yaklaşmak lazımdır diyorum.

Herhalde sorulan sorulara bu konuşma içerisinde cevap vermiş oluyorum. Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Gölhan.

Efendim, Sayın Hayrettin Elmas, Türkiye dışında olduğunu belirten telgrafını göndermiş, onu bilgilerinize sunuyorum.

12.00'de bitirmemiz gereken toplantıyı, 12.30'u biraz gece bitiriyoruz. Ben, son kez başkanlık koltuğunun tarafsızlığını ihlal ederek Haldun Özen arkadaşımızın konuşma hakkını kaldırıyorum. Bu işin şaka tarafı, o bana konuşma istemediğini söyledi; zamanını, sayın politikacı arkadaşlarımıza verdi. Hepinize ilginiz için teşekkürlerimizi... Buyurun efendim... Çok kısa olmasını rica edeyim.

DOÇ. DR. ZERRİN DEMİREL- Bu kentleşme sorunlarının çözümü tartışılırken, kentleşmede millî politikadan söz edildi. Ben bunu anlamakta biraz güçlük çektim ve bekledim ki, politikacılar, bu konuya açıklık getirecekler. Sanki, millî kentleşme politikası, bir de bunun yanında gayri millî kentleşme politikası var gibi. Bana kalırsa, bu konu şöyle ele alınmalı: Toplum yararına kentleşme politikası, kamu yararına kentleşme politikası, bir de bunun dışında şimdi yaşadığımız, belli bir kesim yararına kentleşme politikası...

BAŞKAN- Teşekkür ederim. İzin vererseniz ben açıklık getireyim konuya. Millî kentleşme politikasıyla kastedilen gayri millînin karşıtı olan bir politika olarak anlaşılmamalıdır. Hükümetlerin tavırlarına göre değişmeyen; fakat, devlet olarak üzerinde görüş birliğine varılabilecek bir politika gereğinden Sayın Genel Müdür bahsetti.

Hepinize çok teşekkür ediyoru, saygılarımızı sunuyoruz.